Takshashila Project

दे... नारायण बि भानोसे
८८७, रविवार कारंजा, नासिक-१

संग्राहक – नारायण बि. भानोसे
८८७, नासिक.

इति स्थालीपाक व इष्टिस वर्ज्यतिथि:- १।७।८।१२।१३।१४। वर्ज्य
नातितेष्टि: चतुर्दश्यां चतुर्थ्यां मध्ये पंचके गनवम्यां नष्टिलौ –
आयां चार्मत्या हुतय स्तथाग शेषतिथिषु कार्यग।

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

।।९।। मि ।। ॐ अग्नेव्रतमग्रभ्णीष्व ।। सामंनिभज्य द्वेदक्षिणेतएवमुत्तरतश्चितस्येति ।।
ॐ चितस्योर्ध्वचितः ।। तूष्णींवा ।। ॐ अग्नेब्रह्मगृभ्णीष्व ।। एवमेकादशा
ग्नीषोमीयस्य ।। अधिकं दक्षिणतः ।। भृगूणामित्यंगारैरभ्यूहति ।। ॐ भृ
गूणामंगिरसांतपसातप्यध्वं ।। उपसर्जनीरधिश्रयति ।। कृष्णाजिनमाद
त्ते पूर्ववत्प्रतिकृष्णाजिनं ।। शर्मासीति कृष्णाजिनादानं ।। ॐ शर्मासि ।। अ
पेत्यपात्रेभ्यो वधूनोत्यवधूतमिति ।। ॐ अवधूतं॰ रक्षो वधूता अ
रातयः ।। उद॰ ।। प्रत्यग्रीवमास्तृणात्यदित्यास्त्वगिति ।। ॐ अदित्यास्त्व ।।९।।
गसिप्रतित्वादितिर्वेत्तु ।। सव्याशून्येतस्मिन्दृषदंधृषणासीति ।। ॐ धि

षणासि पर्व्वतीति प्रतित्वादित्यास्त्वग्वेत्तु ।। पश्चाच्छम्यामुपोहत्युदीची
न्दिव इति ।। ॐ दिवस्कंभनीरसि ।। दृषदुपलांधिषणासीति ।। ॐ धिष
णासिपार्वतेयीप्रतित्वापर्व्वतीवेत्तु ।। धान्यमसीति तंडुलानोप्य ।। ॐ
धान्यमसिधिनुहिदेवान् ।। पिनष्टि प्राणायत्वेति प्रतिमंत्रं ।। ॐ प्रा
णायत्वापिनष्मि ।। ॐ उदानायत्वापिनष्मि ।। ॐ व्यानायत्वापिनष्मि
।। पिष्यमाणेषु निर्वपत्यंन्यो महीनामित्याज्यं ।। ॐ महीनांपयोसि ।। निरू
प्याज्यं वेदोसीति यजमानो वेदंकरोति ।। कुशमुष्टिं॰ सव्यावृतं वत्स
जानुं त्रिवृतंमृतकार्यंवा पशुब्रह्मवर्चसान्नाद्यकामायथासंख्यम् ।।

अर्धपिष्टेष्वध्वर्यु आज्यनिर्वापः ।

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१०॥ सस्वरं मंत्रजपः॥ ॐ वेदोऽसि येन त्वं देव वेद देवेभ्यो वेदोऽभवस्तेन मह्यं वे
दो भूयाः॥ दीर्घामिति कृष्णाजिनं प्रोहति॥ ॐ दीर्घामनु प्रसितिमायुषे
धां देवो वः सविता हिरण्यपाणिः प्रतिगृभ्णात्वच्छिद्रेण पाणिना॥ च
क्षुषे त्वेतीक्षते॥ ॐ चक्षुषे त्वा ईक्षे॥ पात्र्यां सम्प्रविश्याथ पिष्टान्या
वपति देवस्य त्वेति॥ ॐ देवस्य त्वा० भ्याम्॥ संवपामि॥ अपणस्य
पश्चादुपविश्यान्तर्वेदि वा॥ उपसर्जनीरानयत्यन्यः॥ पवित्राभ्यां
प्रतिगृह्णाति समापः इति॥ ॐ समापः ओषधीभिः समोषधयो रसे
न॥ सं रेवतीर्जगतीभिः पृच्यन्ताम्॥ सं मधुमतीर्मधुमतीभिः पृच्यन्तां॥ ॥१०॥
मती

संयौति जनयत्यै त्वेति॥ ॐ जनयत्यै त्वा संयौमि॥ संयवनं॥ पिंड
बंधनं॥ अवदानकरणं॥ समं विभज्यासं हविष्यन्नालभत इदमग्ने
रिदमग्नीषोमयोरिति॥ ॐ इदमग्नेः॥ ॐ इदमग्नीषोमयोः॥ यथादे
वतमन्यत्॥ इषे त्वेत्याज्यमधिश्रयति॥ ॐ इषे त्वाऽग्नावधिश्रयामि॥ घ
र्मोऽसीति पुरोडाशं युगपत्॥ ॐ घर्मोऽसि विश्वायुः॥ २॥ उरुप्रथा इति
प्रथयति यावत् कपालमनतिपृथुं॥ ॐ उरुप्रथा उरु प्रथस्वोरु ते यज्ञप
तिः प्रथतां॥ २॥ अग्निष्ट इत्यङ्गिरभिमृशति सकृत्त्रिर्वा॥ ॐ अग्नि
ष्टे त्वचं मा हिंसीत्॥ २॥ पिष्टलेपापनयनं॥ पात्र्यङ्गुलिप्रक्षालनं॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥११॥ पर्यग्निकरोत्यंतरितं॰ रक्षोंतरिता॰ अरातय इति सहाज्यं ॥ ॐ अंतरितं॰
रक्षोंतरिता अरातयः ॥ उद॰ ॥ देवस्त्वेतिश्रपणं ॥ ॐ देवस्त्वा सविताश्रप
यतु व्वर्षिष्ठे धिनाके ॥ माभेरित्यालभते ॥ ॐ माभेर्मा संविक्थाः ॥ ७ ॥ अ
तमेरुरिति शृतावभिवासयति भस्मना वेदेनोपवेषेण वा ॥ ॐ अतमेरु
र्यज्ञोतमेरुर्यजमानस्य प्रजाभूयात् ॥ २ ॥ पात्र्यंगुलिप्रक्षालनमाप्त्येभ्यो
निनयत्यभितप्य प्रत्यगुसंष्ठूस्यंदमानं त्रितायत्वेति प्रातिमंत्रं ॥ प्रांचं
स्वननं ॥ प्रत्यंचं निनयनं ॥ ॐ त्रितायत्वा निनयामि ॥ इदं त्रितायाप्त ॥११॥
प्त्यायनमम ॥ ॐ द्वितायत्वा निनयामि ॥ इदं द्वितीयाप्त्यायनम

म ॥ ॐ एकतायत्वा निनयामि ॥ इदमेकतायाप्त्यायनमम ॥ अन्वाहार्यं
दक्षिणाग्नावधिश्रयति ॥ अन्यथा व्रतोपायनं ॥ अपरेणाहवनीयं वेदिंख
नति त्र्यंगुलखातां व्याममात्रीं पश्चात्त्र्यरत्नीं प्राचीमपरिमितां वा प्रा
गप्रवणामुदग्वा मध्यसंगृहीता मग्निमभितोऽ॰सौ ॥ वेदिमानं ॥
प्रथमः ॥ द्वितीयः ॥ तृतीयः ॥ चतुर्थः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ प्रागप्रव
णामुदग्वा ॥ मध्यसंगृहीतां ॥ ३ ॥ अग्निमभितोऽ॰सौ ॥ ३ ॥ श्रोण्योंच
॥ ३ ॥ वेदिं परिसमुह्य ॥ त्रितृतीये ग्नी दुत्तरत उत्करं करोति ॥
॥ देवस्यत्वेति स्फ्यमादाय सतृणं ॥ ॐ देवस्यत्वा॰ भ्यामाददे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१२॥ ध्वरकृतं देवेभ्यः ॥ सव्येकृत्वा दक्षिणेनालभ्य जपतीन्द्रस्य बाहुरसीति ॥ स
स्वहस्तं मन्त्रं जपः ॥ ॐ इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिणः सहस्रभृष्टिः शततेजा वा
युरसि तिग्मतेजा द्विषतो वधः ॥ वेद्यां तृणं निदधात्युदक् पृथिव्यै व
र्मासीति ॥ ॐ पृथिव्यै वर्मासि ॥ पृथिवी देवयजनीति तृणेंतरहिते
प्रहरति ॥ ॐ पृथिवि देवयजन्योषध्यास्ते मूलं मा हिंसिषं ॥ व्रजं गच्छे
ति पुरीषमादत्ते ॥ ॐ व्रजं गच्छ गोष्ठानं ॥ वर्षतु त इति वेदिं प्रेक्षते ॥
ॐ वर्षतु ते द्यौः ॥ बधानेत्युत्करे करोति ॥ ॐ बधान देव सवितः पर ॥१२॥
मस्यां पृथिव्यां शतेन पाशैर्योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मस्तमतो

मामौक् ॥ प्रहरणशेषो वा विशेषोपदेशादपाररुमिति द्वितीयं प्रहरणा
दे ॥ ॐ अपाररु पृथिव्यै देवयजनाद्वध्यासं ॥ उद० ॥ व्रजं गच्छेति पुरीष
मादत्ते ॥ ॐ व्रजं गच्छ गोष्ठानं ॥ वर्षतु त इति वेदिं प्रेक्षते ॥ ॐ वर्षतु ते द्यौः
॥ बधानेत्युत्करे करोति ॥ ॐ बधान० मौक् ॥ अररुरित्यस्यत्यग्नी दुत्करम
ररो दिवमिति ॥ ॐ अररो दिवं मा पप्तः ॥ उद० ॥ द्रप्सस्त इति तृतीयं ॥ ॐ
द्रप्सस्ते द्यां मा स्कन् ॥ व्रजं० दत्ते ॥ ॐ व्रजं ग० ष्ठानं ॥ वर्ष० प्रेक्षते ॥ ॐ वर्ष० द्यौः
बधाने० रोति ॥ ॐ बधा० मौक् ॥ तूष्णीं चतुर्थं प्रहरणं स तृणं पुरीषादा
नं वेदिप्रेक्षणमुत्करे करणं ॥ पूर्वपरिग्रहं परिगृह्णाति दक्षिणतः पश्चा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

ग्र

॥१३॥ दुत्तरतश्च स्फ्येन गायत्रेणेति प्रतिमंत्रं ॥ अहमन् पूर्वपरिग्रहं परिग्रही
ष्यामि ॥ उपांशु ॥ ॐ बृहस्पते परिगृहाण वेदिं सुगा वो देवाः सदना
नि संत्वस्यां बर्हिः प्रथतां सा धर्वंतर्हितं पृथिवीं दिव्यस्तु देवतावर्ध
यत्वं नाकस्य पृष्ठे यजमानोस्तु ॥ सप्त० धेहि ॥ उच्चैः ॥ ॐ परिगृहाण ॥ ॐ
गायत्रेण त्वा छंदसा परिगृह्णामि ॥ ॐ त्रैष्टुभेन त्वा छंदसा परिगृह्णामि
॥ ॐ जागतेन त्वा छंदसा परिगृह्णामि ॥ वेधां त्रिरुल्लिख्य ॥ आह हरंति
॥ त्वा गतीं ल्लिखिता: संमृशति ॥ अन्ते वेदिखननं ॥ तूष्णीं अभ्यासखननं ॥१३॥
यथोक्तं ॥ उत्तरं परिग्रहं परिगृह्णीति ॥ सुक्ष्मास्योनोर्जस्वतीति ॥

ग्र ५८।

प्रतिमंत्रं पूर्ववत् ॥ अहमनुत्तरं परिग्रहं परिग्रहीष्यामि ॥ उपांशु ॥ ॐ बृह० धेहि
॥ उच्चैः ॥ ॐ परिगृहाण ॥ ॐ सुक्ष्मा चासि शिवा चासि ॥ ॐ स्योना चासि
सुसदा चासि ॥ ॐ ऊर्जस्वती चासि पयस्वती च ॥ पुराक्रूरस्येत्यनुमार्ष्टि ॥
ॐ पुराक्रूरस्य विसृपो विरप्शिन्नुदादाय पृथिवीं जीवदानुं ॥ यामैरयंश्चं
द्रमसि स्वधाभिस्तामु धीरासो अनुदिश्य यजंते ॥ अध्यधि वेदिं प्रोक्षणी
र्धारयत्यन्योयस्फ्यमुद्यम्याह ॥ ॐ प्रोक्षणीरासादयेध्मं बर्हिरुपसादय
स्रुचः सम्मृड्ढि पत्नीं सं नह्याज्येनोदेहि ॥ वेधां प्रोक्षणीर्निदधाति ॥ द्वि
षतो वध इति स्फ्यमुदंचं प्रहरति ॥ ॐ द्विषतो वधोसि ॥ अग्निज्यपा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

||१४|| णी ॥ अपरेण प्रणीता स्रुग्ग्यं निदधाति ॥ इध्मा बर्हिश्च ॥ पूर्व मिध्मं ॥ प्रणी
ता दक्षिणेन बाहुल्य ॥ वेदाग्रनिष्पत्तिः ॥ स्रुवं प्रतप्य पूर्ववत् ॥ ॐ प्रत्यु
ष्टꣳ रक्षः प्रत्युष्टा अरातयः ॥ निष्टप्तमिति वा ॥ उद० ॥ प्रागुत्क्रम्य ॥ प्र
ति संमार्जनं प्रागुत्क्रमणं ॥ वेदाग्रैरंतरतः प्राक् संमार्ष्टि निशित इ
ति ॥ ॐ अनिशितोसि सपत्नक्षिद्वाजिनं त्वा वाजे ध्यायै संमार्ज्मि ॥
विपर्यस्य बर्हिर्मूलैः ॥ देशभेदाद्बर्हिरपि मंत्रभेदः ॥ ॐ अनिशितोसि०
संमार्ज्मि ॥ प्रतप्य प्रतप्य प्रयच्छति ॥ ॐ प्रत्यु० तयः ॥ उद० ॥ अनिशि ||१४||
तेति स्रुचः ॥ ॐ अनिशितासि सपत्नक्षिद्वाजिनीं त्वा वाजे ध्यायै सं

मार्ज्मि ॥ तूष्णीं प्राशित्रहरणꣳ श्रुताबदानं पात्नींच ॥ पात्नी मात्रोप
देशात् पुरोडाश पात्री इडा पात्रींच ॥ संमार्जनान्यपास्य स्रुवल्के ॥
आवहनीयेके प्रासनमेके ॥ पत्नीꣳ संनह्यतिप्रत्य दक्षिणत उपवि
ष्टां गार्हपत्यस्य मुंजयोक्त्रेण त्रिवृता परिहरत्य धी वासो दित्यैरास्नेति घि
॥ ॐ अदित्यैरास्नासि ॥ दक्षिणं पाशमुत्तरेण प्रतिमुच्योर्ध्व मुद्गूहतीति वि
ष्णोर्वेष्य इति ॥ ॐ विष्णोर्वेष्योसि ॥ नग्रंथिं करोति ॥ ऊर्जेत्वेत्याज्यमु
द्वास्य ॥ ॐ ऊर्जेत्वा उद्वासयामि ॥ पत्नीमवेक्षयत्यदब्धेनेति ॥ पत्न्याज्य
मवेक्षस्य ॥ ॐ अदब्धेन त्वा चक्षुषा वपश्यामि ॥ अग्नेर्जिह्वासि सुहू

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१५॥ दैवेभ्यो धाम्ने धाम्ने मे भव यजुषे यजुषे ॥ वेद्यां करोति अपरं प्रोक्षणीभ्य आह
वनीयेवाकृत्वा लब्धापिणः ॥ सवितुस्त्वे त्याज्यमुत्पुनाति ॥ ॐ सवितुस्त्वा
प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः ॥ प्रोक्षणीश्च पूर्ववत् ॥
ॐ सवितुर्वः प्रसव० भिः ॥ आज्यमवेक्षते तेजोसीति यजमानो वा ॥ ॐ ते
जोसि शुक्रमस्यमृतमसि ॥ स्रुवेणाज्यग्रहणं चतुर्जुह्वां धामनामेतिसक् ना ५
न्मंत्रः ॥ ॐ धामनामासि प्रियं देवानामनाधृष्टं देवयजनमसि ॥ प्र०॥
दि०॥ तृ०॥ च०॥ अष्टाउपभृत्यल्पीयोनुयाजाश्चेत् ॥ ॐ धामना० मसि ॥ ॥१५॥
॥ प्र०॥ द्वि०॥ तृ०॥ च०॥ पं०॥ ष०॥ स०॥ अ०॥ ध्रुवायांच जुहूवत् ॥ ॐ धामना०

मसि ॥ प्र०॥ द्वि०॥ तृ०॥ च०॥ स्यात्यपसरणं ॥ इध्मं प्रोक्षति विस्रस्य ॥
कृष्णोसीति प्रतिमंत्रं ॥ ब्रह्मन्निध्मं प्रोक्षिष्यामि ॥ उ०॥ ॐ प्रोक्षयज्ञं० धेहि
स्व ॥ उ०॥ ॐ प्रोक्ष ॥ ॐ कृष्णोस्याखरेष्ठोग्नये त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥ वेदिं च ॥ ॐ वे
दिरसि बर्हिषे त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥ बर्हिः प्रतिगृह्य आग्नीध्रात् ॥ वेद्यां कृत्वा
पुरस्तात् ग्रंथिं ॥ ब्रह्मन् बर्हिः प्रोक्षिष्यामि ॥ उ०॥ ॐ प्रोक्षयज्ञं० धेहि ॥ उ०॥
ॐ प्रोक्ष ॥ ॐ बर्हिरसि स्रुग्भ्यस्त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥ शेषं मूलेषूपसिंचत्यदि
त्यैव्युंदनमिति ॥ ॐ अदित्यै व्युंदनमसि ॥ पवित्रे निधाय प्रणीतासु ॥ ब
र्हिर्विस्रस्य ॥ पुरस्तात्प्रस्तरग्रहणं विष्णोरिति ॥ ॐ विष्णोः स्तुपोसि ॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

।।१६।। तूष्णींब्रम्हणे प्रदाय ।। सन्नहनं विस्रंस्य ।। दक्षिणस्यां वेदिश्रोणौ निधाय
।। अन्यैरवधाय ।। आपन्नं तृणं निरस्येत् ।। बर्हिषस्त्रेधाकरणं ।। तृती
यांशग्रहणं ।। वेदिं स्तृणात्पूर्णम्रदसमिति ।। ॐ ऊर्णम्रदसंत्वास्तृणामि
स्वासंस्थान्देवेभ्यः ।।३।। इध्मात्समिधमादाय ।। ब्रम्हणः प्रस्तरंचादाय ।।
आहवनीयंकल्पयति उपर्युपरि प्रस्तरं धारयन् ।। उल्मुके उदूहत्य नुयाजार्थं
(स्थ)येत् ।। परिधीन्परिदधात्याद्रानेकवृक्षीयान्बाहुमात्रान्पालाशं वैकंकत
कार्ष्मर्य बैल्वान् पूर्वालाभे पूर्वालाभ उत्तरान् खादिरोदुंबरान्वा मध्यम ।।१६।।
दक्षिणोत्तरान् गंधर्व इति प्रतिमंत्रं ।। ॐ गंधर्वस्त्वा विश्वावसुः परिद

धातु विश्वस्यारिष्ट्यै यजमानस्य परिधिरस्यग्निरिडईडितः ।। इति
मध्यमतः ।। ॐ इंद्रस्य बाहुरसि दक्षिणो विश्वस्यारिष्ट्यै यजमानस्य परि
धिरस्यग्निरिडईडितः ।। इति दक्षिणतः ।। ॐ मित्रावरुणौ त्वोत्तरतःप
रिधत्तान्ध्रुवेण धर्मणा विश्वस्यारिष्ट्यै० डितः ।। इत्युत्तरतः ।। प्रथमंपरि
धिं० समिधोपस्पृश्य वीतिहोत्रमित्यादधाति ।। वीतिहोत्रंत्वाकवेद्युमं
तं० समिधीमहि ।। अग्नेबृहन्तमध्वरे ।। अनुपस्पृश्य द्वितीयां० स
मिदसीति ।। ॐ समिदसि ।। सूर्यस्त्वेति जपत्याहवनीयमीक्षमाणस्तद्
चनत्वात् ।। सस्वरं मंत्रजपः ।। ॐ सूर्यस्त्वा पुरस्तात्पातु कस्याश्चिदभिश

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१६॥ तूष्णीं ब्रम्हणे प्रदाय ॥ सन्नहनं विस्रंस्य ॥ दक्षिणस्यां वेदिश्रोणौ निधाय
॥ अन्यैरवधाय ॥ आपन्नतृणं निरस्येत् ॥ बर्हिषस्त्रेधाकरणं ॥ तृती
यांशग्रहणं ॥ वेदिं स्तृणात्यूर्णम्रदसमिति ॥ ॐ ऊर्णम्रदसं त्वा स्तृणामि
स्वासंस्थान्देवेभ्यः ॥३॥ इध्मात्समिधमादाय ॥ अग्रहणः प्रस्तरं चादाय ॥
आहवनीयं कल्पयति उपर्युपरि प्रस्तरं धारयन् ॥ उल्मुके उद्दूह्य अनुयाजार्थं
स्थेत् ॥ परिधीन्परिदधात्यार्द्रानेकवृक्षीयान्बाहुमात्रान्पालाशवैकंकत
कार्ष्मर्यबैल्वान् पूर्वालाभे पूर्वालाभ उत्तरान् खादिरौदुंबरान्वा मध्यम ॥१६॥
दक्षिणोत्तरान् गंधर्व इति प्रतिमंत्रं ॥ ॐ गंधर्वस्त्वा विश्वावसुः परिद

धातु विश्वस्यारिष्ट्यै यजमानस्य परिधिरस्यग्निरिडईडितः ॥ इति
मध्यमतः ॥ ॐ इंद्रस्य बाहुरसि दक्षिणो विश्वस्यारिष्ट्यै यजमानस्य परि
धिरस्यग्निरिडईडितः ॥ इति दक्षिणतः ॥ ॐ मित्रावरुणौ त्वोत्तरतः प
रिधत्तां ध्रुवेण धर्मणा विश्वस्यारिष्ट्यै० डितः ॥ इत्युत्तरतः ॥ प्रथमं परि
धिं० समिधोपस्पृश्य वीतिहोत्रमित्यादधाति ॥ वीतिहोत्रं त्वा कवे द्युमं
तं० समिधीमहि ॥ अग्ने बृहन्तमध्वरे ॥ अनुपस्पृश्य द्वितीयां० स
मिदसीति ॥ ॐ समिदसि ॥ सूर्यस्त्वेति जपत्याहवनीयमीक्षमाणेस्तद्व
चनत्वात् ॥ सस्वरं मंत्रजपः ॥ ॐ सूर्यस्त्वा पुरस्तात्पातु कस्याश्चिदभिश

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥१३७॥ स्तै ॥ आवृत्यवेदिं बर्हिषस्तृणे तिरश्चीनि दधाति सवितुरिति ॥ ॐ स
वितुर्बाहूस्थः ॥ तयोः प्रस्तरं स्तृणात्यूर्णम्रदसमिति ॥ ॐ ऊर्णम्रदसं
त्वास्तृणामि स्वासस्थं देवेभ्यः ॥ अभिनिदधात्यात्वावसवः इति ॥ ॐ
आत्वावसवो रुद्रा आदित्याः सदंतु ॥ सव्याग्रन्ये जुहूं धाति गृह्य निदधा
ति घृताचीति प्रस्तरे ॥ ॐ घृताच्यसि जुहूर्नाम्नासेदं प्रियेण धाम्नाप्रि
यं सद आसीद ॥ इतरां वेदोपग्रहेण ॥ एवमितरे उत्तराभ्यां प्रतिमंत्रं
॥ बर्हिष्युपभृतं ॥ ॐ घृताच्यस्युपभृन्नाम्नासेदं प्रियेण० सीद ॥ ध्रुवां चा ॥१३७।
वकृष्टेनुपूर्वं ॥ ॐ घृताच्यसि ध्रुवानाम्नासेदं प्रियेण० सीद ॥ स्थाल्युप

सरणं ॥ पुरोडाशयोर्विभस्मीकरणं ॥ पुरोडाश पात्र्योस्थापनं ॥ तयोरुप
स्तारः ॥ पुरोडाशावभिघार्य ॥ श्रृतानांतु पूर्वेण उद्वासितानांतु पृष्ठतः ॥ (हरणं)
उदगुद्वासयति हविश्च ॥ कपाल संख्या ॥ प्र० ॥ द्वि० ॥ तृ० ॥ च० ॥ पं० ॥ ष० ॥ स०
॥ अ० ॥ ॥ प्र० ॥ द्वि० ॥ तृ० ॥ च० ॥ पं० ॥ ष० ॥ स० ॥ अ० ॥ न० ॥ द० ॥ ए० ॥ अनक्तिय
स्तेप्राण इति पुरोडाशयोः ॥ प्राण दानं ॥ ॐ यस्तेप्राणः पशुषु प्रविष्टो
देवानां विष्ठामनयो वितस्थे ॥ आत्मन्वांत्सोम घृतवानिर्भूत्वा, ग्निं
गच्छ स्वर्यजमानाय विंद ॥ ॐ यस्तेप्राणः० ॥ आत्म० भूत्वाग्नीषोमौ
गच्छ स्वर्यजमानाय विंद ॥ प्रत्यनक्ति कपालानि ॥ ॐ यानि घर्मेक

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

||१८|| कै पात्राण्युपचिन्वन्ति वेधसः ॥ पूष्णस्तान्यपिब्रत इंद्रवायू विमुंचताम् ॥ तूष्णीं
वा ॥ संख्येमोदासयति ॥ प्रथम मुद्वासयामि ॥ दि॰ ॥ तृ॰ ॥ च॰ ॥ पं॰ ॥ ष॰ ॥ स॰ ॥
अ॰ ॥ प्र॰ ॥ द्वि॰ ॥ तृ॰ ॥ च॰ ॥ पं॰ ॥ ष॰ ॥ स॰ ॥ अ॰ ॥ न॰ ॥ द॰ ॥ ए॰ ॥ प्रियेण धाम्नेति
हवींषि वेद्यां कृत्वा स्थालीपूर्वकं ॥ ॐ प्रियेण धाम्ना प्रियं सद आसीद
॥ ध्रुवा असदन्निति स्वर्वाण्यालभते स्थालीपूर्वकं ॥ ॐ ध्रुवा ऽअसदन्न
तस्य योनौ ता विष्णो पाहि पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिं ॥ पाहि मामित्यात्मा
नमालभते ॥ ॐ पाहि मां यज्ञन्यम् ॥ आत्मालंभः ॥ उदकोपस्पर्शः ॥ अ ||१८||
नवाग्नेरुपायनं ॥ अंतरेणापराग्नी गत्वा परेणाहवनीयं प्राङ्तिष्ठन्न

ग्निमीक्षमाणोप ऽउपस्पृश्य व्रतमुपैत्यग्ने व्रतपत इति इदमहमितिवा
॥ स स्वरं मंत्र जपः ॥ ॐ अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तच्छकेयं तन्
मे राध्यताम् ॥ होतृषदनं कृत्वा ऽपरेण वेदिं श्रोणिं चोत्तरेण ॥ इध्मा
त्समिधमादाय ॥ अग्नये समिध्यमानायानुब्रूहि ॥ होतरिति चैके ॥
हौत्रं करिष्यंत्संचरेण प्रविश्यापरेणाहवनीयं प्राङ्तिष्ठन्नग्निमीक्षमा
णो अम्रन्त्सामिधेनीरनुवक्ष्यामि ॥ इत्युक्त्वा तस्मात्प्रसव माकांक्षे
त् ॥ अम्रन् त्सामिधेनीरनुवक्ष्यामि ॥ उ॰ ॥ ॐ प्रजापते नुब्रूहि यज्ञं धे
हि ॥ उ॰ ॥ ॐ अनुब्रूहि ॥ देवताकथने ॥ अग्निरग्नीषोमावग्नीषो

Takshashila Project

।।१९।। मौतेषांमध्ये आज्येनाग्नीषोमा उपांशु शेषमुच्चैः ।। प्रथमस्थानेन प्राक्
स्विष्टकृतो मध्यमेने ऽग्न्याः शेषमुत्तमेन ।। अत्र मसूलोऽङ्गुलिपर्वाग्र
मार्द्रैसिसर्द हिलर्द हृदयदेशेंजलिं प्रतिष्ठाप्य ।। दक्षिणं च पादं वेद्याः
श्रोणिसमं कृत्वा द्यावापृथिव्योरन्तरमीक्षमाणो नमः कुंदं जपेत् ।।
मंत्रादौ सर्वत्र ओंकारः ।। ॐ नमः प्रवक्त्रे नम उपवक्त्रे नमो द्रष्ट्रे नमो
नुख्यात्रे ।। क इदमनुवक्ष्यति स इदमनुवक्ष्यति कः आर्त्विज्यं करि
ष्यति स आर्त्विज्यं करिष्यत्यृचः प्रपद्ये यजुः प्रपद्ये साम प्रपद्ये ब्रह्म ।।१९।।
प्रपद्ये नाती छंदसां मातरं प्रपद्ये भूः प्रपद्ये भुवः प्रपद्ये स्वः प्रपद्ये भूर्भु

सर्व
वः स्वः प्रपद्ये ।। संतन्वं नियमेनुब्रूहि ।। इत्याह यजमानः ।। अंगुष्ठाभ्यां
चावबाधते पाडाभ्यां वेदमहमभुवबाधइति हैष्यं ।। अभावे द्विषंतंभ्रा
तृव्यमिति वा ।। यावत्सामिधेनी वेदे दर्भं हंतावतिपेन वज्रेणेति ।।
ॐ इदमहं पंचदशेन वज्रेण भ्रातृव्यमवबाधे ।। प्रतिभ्रमणमाधानं ।।
निर्दिष्कृत्वा पार्ष्णी शमत्याव्याहृतिरेंपूर्वाः सामिधेनीः प्रणवेनार्धर्चशः
संदध्यात् ।। अन्यथाप्यर्धर्चे वस्येत् ।। उपांशु ।। हिं हिं हिं ।। उच्चैः ।। ॐ
भूर्भुवः स्वरोम् ३ ।। स्वरस्याय ।। प्रवो वाजा ।। अभिद्यवो हविष्मंतो घृता
च्या ।। देवां जिगाति सुम्नयो ३ ।। ३ ।। मग्न आयाहि वीतये गृणानो

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥२०॥ हव्यदातये ॥ निहोतासत्सिबर्हिषोम् ३ तंत्वासमिद्भिरंगिरो घृतेनवर्द्ध
यामसि ॥ बृहच्छोचायविष्ठ्यों ३ ६ ॰ सनः पृथुश्रवाय्यमच्छादेवविवा
ससि ॥ बृहदग्नेसुवीर्यो ३ मीडेन्योनमस्यस्तिरस्तमांसि दर्शतः ॥
समग्निरिध्यतेवृषों ३ वृषोअग्निः समिध्यतेश्वोनदेववाहनः ॥ तं ६ ॰
हविष्मंतईडतों ३ वृषणंत्वावयंवृषन्वृषणः समिधीमहि ॥ अग्नेदीद्यतं
बृहो ३ मग्निंदूतंवृणीमहेहोतारंविश्ववेदसं ॥ अस्ययज्ञस्यसुक्रतों ३
६ ॰ समिध्यमानोअध्वरेग्निः पावकईड्यः ॥ शोचिष्केशस्तमीमहों ३ ६ ॰ ॥२०॥
समिद्धोअग्नआहुतदेवान्यक्षिस्वध्वर ॥ त्वं ६ ॰ हिहव्यवाडसो ३

माजुहोतादुवस्यताग्निंप्रयत्यध्वरे ॥ वृणीध्वं ६ ॰ हव्यवाहनो ३
॥ न्निः ॥ मग्नेमहाँअसिब्राह्मणभारत ॥ इत्युपसंतनोति ॥ आर्षेयं
यथाहि ॥ आत्रेय. गाविष्ठिर. पौर्वातिथी ॥ देवेद्धो मनविद्ध ऋ
षिष्टुतो विप्रानुमदितः कविशस्तो ब्रह्मसं ६ ॰ शितो घृताहवनः
प्रणीर्यज्ञानां ६ ॰ रथीरध्वराणा मतूर्तोहोता तूर्णिर्हव्यवाड आस्पात्रं
जुहूर्देवानां चमसोदेवपानो अं ३ इवाग्नेनेमिर्देवास्त्वंपरिभूरस्या
वहदेवान्यजमानाय ॥ इतिसंततमनुब्रूयात् ॥ पंचदशवानिविदः
संपादयन्ननुब्रूयात् ॥ तान्याह ॥ देवेद्धः ॥ ० आनईदेवान्यजमानाय

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥२१॥ ॥इतिपंचदशानिवित्पदानिवा॥ यथादेवतमित्यादि ॥ॐअग्निमग्न
आ३वह॥ सोममा३वह॥ अग्निमा३वह॥ उपांशु॥ अग्नीषोमौ
॥उच्चैः॥ आ३वह॥ अग्नीषोमावा३वह॥ देवाँआज्यपाँआ३वह
॥अग्निं॰ होत्राया३वह॥स्वंमहिमानमा३वह॥ आचवह जातवेदः
सुयजाचयज॥ अनुवचनांतेवेदेनाहवनीयंत्रिरुपवाज्य।स्रु
वेणपूर्वमाघारमाघार्य॥मनसा॥ ॐ प्रजापतये॥ स्वाहा॥ इदंप्र
जापतये नमम॥ आहाग्निमग्नीत्संमृड्ढीति॥ अग्निमग्नीत्संमृ
ड्ढी॥इध्मसंनहनैरनुपरिधिसंमार्ष्ट्यग्ने वाजजिदिति त्रिस्त्रिःप ॥२३॥

रिक्रामन्॥ ॐ अग्नेवाजजिद्वाजंत्वासरिष्यन्तंवाजजितं॰ सं
मार्ज्मि॥१॥२॥३॥ त्रिस्तूष्णीमुपरीति॥ अपरमाहवनीयादंजलिंक
रोति नमोदेवेभ्यः स्वधापितृभ्यइति दक्षिणत उत्तानं॥ ॐनमोदे
वेभ्यः॥ ॐ स्वधापितृभ्यः॥ अपउपस्पृश्य॥ पाणिभ्यांजुहूंपरिगृ
ह्य॥उपभृत्युत्तरांजुहूंकृत्वा॥ सुयमेमइति जुहूपभृतावादाय
॥ॐ सुयमेमेभूयास्तमस्कंनमद्यदेवेभ्यः आज्यं॰ संभ्रियासं॥
दक्षिणातिक्रामत्यंघ्रिणाविष्णविति॥ परिधीनपरेणसंचरोहो
ष्यतः॥ सव्येनेतोदक्षिणेनामुतः॥ ॐ अंघ्रिणाविष्णोमात्वावक्रमि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

||२२|| षं || वसुमतीमित्युपवस्थाय || ॐ वसुमतीमग्ने ते छायामुपस्थेषं विष्णो
स्थानमसि || इड इंद्र इति जुहोत्युत्तराघारं || ॐ इड इंद्रो वीर्यम
कृणोदूर्ध्वोध्वर आस्थात् || अग्ने वे होत्रं वेर्दूत्यमवतां त्वां द्यावा
पृथिवी अव त्वं द्यावापृथिवी स्विष्टकृद्देवेभ्य इंद्र आज्येन हवि
षा भूत्स्वाहा || इदमिंद्राय न मम || आघारमसि२ं स्पर्शयन्स्रुचा
वेत्य जुह्वा ध्रुवायाः समनक्ति संज्योतिषेति || ॐ सं ज्योतिषा ज्यो
तिः || गच्छतां || निधाय स्रुचौ || इतरां वेदोपगूहेण || अध्वर्यु ||२२||
रिध्मसंनहनान्यादाय || होतुरुत्तरतः स्थित्वा || ओ ३ श्रा३

येत्याह || अस्तु श्रौ ३ षडिति प्रत्याह || वेदिबर्हिरिध्मशकलमप
च्छिद्यैके || एवदेः सर्वत्राश्रुतप्रत्याश्रुतेषु || ओ ३ श्रा३वय || अ
स्तु श्रौ ३ षट् || अथ प्रवृणीते अग्निर्देवो दैव्य इति || अमुवदमुव
दिति यजमानार्षेयाण्याह || परस्तादर्वांचि त्रीणि || यावन्तो वा
मंत्रकृतः || मनुवदिति वा सर्वेषां || होतृनाम गृहणं भुपांशु शुवा
||ॐ अग्निर्देवो दैव्यो होता देवान्यक्षद्विद्वांश्चिकित्वान्मनुष्वद्भ
रतवत् || अग्निवत् गाविष्ठिरवत् पौर्वातिथिवत् अम्हणवदा
चवक्ष ब्राह्मणा अस्य यज्ञस्य प्रावितारः || अमुक शर्मा होता मानुषः

Takshashila Project

।।२३।। ।। श्रुत्वावृतो जपति ।। प्रवृतजपादीनिच प्राग् स्रुगादापनाद्यन्नैः ।।
ॐ एतत्वादेव सवितर्वृणते ऽग्निं होत्राय सह पित्रा वैश्वानरेणाग्ने
पूषन्बृहस्पते प्रचवद प्रचयज ।। वसूनां रातौ स्याम रुद्राणामुर्व्यो
यां स्यादित्याः अदितये स्यामानेहसो जुष्टाभद्य देवेभ्यो वाचमुद्या
सं । जुष्टां ब्रह्मभ्यो जुष्टां नराशंसाय जद्य होतृवर्ये जिह्मं चक्षुः परा
पतत् ।। अग्निष्टत्पुनराभ्रियाज्जातवेदा विचर्षणिः ।। इति वृतजपः ।।
ॐ षण्मोर्वीरंहसस्पांत्वग्निश्च पृथिवीचापश्च वाजश्चाहश्च
रात्रिश्चेत्येता मादेवताः आर्तेर्गोपायंतु ।। इत्यात्मानमालभते ।। उद० ।।२३।।

।। ॐ इंद्रमन्वारभामहे होतृवर्ये पुरोहितं ।। येनायन्नुत्तमः स्वर्देवा अं
गिरसोदिवं ।। इत्यध्वर्युमग्नीधं च संस्पृशति दक्षिणयोरंसयोः ।।
तौ च संस्पृष्टा उपविशतः ।। इध्मसन्नहनान्यादायतैः संमार्ष्टि मुख्यानि
प्रदक्षिणं ।। ॐ संमार्गोसि संमाप्रजयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन च समृड्ढि ।। सकृन्मंत्रेण –
दिस्तूष्णीं – ।। अपसव्यं ।। ॐ अपमार्गोस्यपमापाप्मना पापेन च मृड्ढि ।। अप उप
स्पृश्य ।। ॐ ऐंद्रीमावृतमन्वावर्तेत्यावृत्य प्रदक्षिणं ।। नेतरयावृत्तिः ।।
तत्तृषधनात्तृणमंगुष्ठोपकनिष्ठिकाभ्यामादाय दक्षिणापरस्यां
दिशि निरस्येत् ।। ॐ निरस्तः परावसुः सह तेन यं द्विष्मः ।। उद० ।। ॐ

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥२८॥ इदमहं मर्यावसोः सदने सीदामि ॥ इत्युपविश्य जपेत् ॥ ॐ विश्वकर्मंस्त
नूपा असि मा मा दोषिष्टं मामा हिंसिष्टं मे रथवां लोकः ॥ इत्युदङ् जेत ॥
अथाग्निमीक्षमाणो जपेत् ॥ ॐ विश्वेदेवाः शास्तन मा यथेह होता वृ
तो मनवै यन्निषद्य ॥ प्रमे ब्रूत भागधेयं यथा वो येन पथा हव्यमा वो व
हानि ॥ अग्निर्होतेति स्रुगादापनं प्रयाजेषु संनिधेः ॥ स्रुगादापनस्या
चैरुक्त्वा ॥ ॐ अग्निर्होता वेत्त्वग्नेर्होत्रं वेत्तु प्रावित्रं साधु ते यजमान
देवता ॥ उपांशु ॥ यो ऽग्निं होतारमवृथाः ॥ उच्चैः ॥ घृतवतीमध्वर्यो स्रुचमास्यस्व देवयुवं विश्ववारामीडामहै देवाँ ईडेन्यान्नमस्यान्नमस्यान्यजाम ॥२८॥
मनमस्या

यज्ञियान् ॥ घृतवतीमित्युक्ते स्रुचावादायातिक्रम्याश्राव्याह समि
धो यजेति ॥ पंच प्रयाजान्समिद्धतमे यजमानेति शेषं ध्रुवास्थिष्ठन्यू
र्वं पूर्वं वाभिक्रामममुपभृतो जुह्वामानयत्यनवमृशंश्चतुर्थमेवं प्रावृद्धा
वनुयाजेषु चोत्तरां जुहूमध्यूह्य प्राचीमवहत्य जुहोति एवं सर्वत्र
॥ नाभिदेशे धारणं ॥ अथ प्रयाज देवता यागः ॥ ओ३ श्रा३वय ॥
अस्तु श्रौ३षट् ॥ समिधो यज ॥ ये३ यजामहे समिधः समिधो ऽअ
ग्न आज्यस्य व्यंतु ३ वौ३षट् ॥ इदं समिद्भ्यो न मम ॥ प्रयाजानुमं
त्रणं यजमानस्य ॥ एको मम एका तस्य यो ऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥२५॥ द्विष्मः ॥ ॐ त्विषिमान्भूयासमं ॥ होतुः वषट्कारानुमंत्रणं ॥ ॐ वषट्
कारः मा मा आयुः प्रमोषीर्व्योगोजः सहौजोमयि प्राणापानौ पातं ॥
ॐ वागू ॥ इतिवा ॥ आत्मानमालभते ॥ एवं सर्वत्र वषट्कारेषु ॥ ओ३
श्रा३वय ॥ अस्तु श्रौ३षट् ॥ यज ॥ ये३ यजामहे तनूनपादग्न आज्य
स्य व्येतु३ वौषट् ॥ इदं तनूनपाते न मम ॥ द्वौ मम द्वेतस्य योस्मान्
द्विष्मः ॥ ॐ अपचितिमान्भूयासं ॥ वसिष्ठ शुनक वाध्र्यश्व संकृति
राजन्य वैश्य कण्वात्रि कश्यप प्रजापशुकामानां नराशंसः सो द्वितीय ॥२५॥
स्तनूनपादन्येषां ॥ ओ३ श्रा३वय ॥ अस्तु श्रौ३षट् ॥ यज ॥ ये३य

जामहे नराशंसः सो ऽग्न आज्यस्य व्येतु३ वौ३षट् ॥ इदं नराशंसा
यन मम ॥ द्वौ मम द्वेतस्य योस्मान् द्विष्मः ॥ ॐ अपचितिमान्भूयासं
॥ ओ३ श्रा३वय ॥ अस्तु श्रौ३षट् ॥ यज ॥ ये३ यजामहे इडो अग्न
आज्यस्य व्यंतु३ वौषट् ॥ इदमिड्भ्यो न मम ॥ त्रयो मम त्रिस्तस्य
स्य द्विष्मः ॥ ॐ यशस्वी भूयासं ॥ चतुर्थे प्रयाजे समानयति ॥ ओ३
श्रा३वय ॥ अस्तु श्रौ३षट् ॥ यज ॥ ये३ यजामहे बर्हिरग्न आज्यस्य
व्येतु३ वौ३षट् ॥ इदं बर्हिषे न मम ॥ चत्वारो मम चत्वा स्तस्य
द्विष्मः ॥ ॐ ब्रह्मवर्चसी भूयासं ॥ ओ३ श्रा३वय ॥ अस्तु श्रौ३षट् ॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥२६॥ ॥यज॥ ये ३ यजामहे स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वाहाग्निं स्वाहा॥उ
पांशु॥अग्नीषोमौ॥उच्चैः॥स्वाहाग्नीषोमौ स्वाहा देवा आज्यपा जु
षाणो अग्न आज्यस्य व्यंतु ३ वौषट्॥इदमग्नये सोमायाग्नये॥उ
॥अग्नीषोमाभ्यां॥उच्चैः॥अग्नीषोमाभ्यां देवेभ्य आज्यपेभ्योऽग्न
ये स्विष्टकृते च न मम॥पंचमम न तस्य किंचन योऽस्मान् द्वेष्टि॥
ॐ अन्नादो भूयासं॥एत्य जुह्वाभिघारणं ध्रुवायाः॥हविषः॥हविषः॥
उपभृतश्च॥आज्यभागाभ्यां चरत्याग्नेयेन सौम्येन चतुर्वत्तैः स
वषट्कारासु॥अर्धधावाज्यभागौ॥अग्नयेनुब्रू३हि॥अग्निर्वृ ॥२६॥

त्राणि जंघनद्द्रविणस्युर्विपन्यया॥समिद्धः शुक्र आहुतो म्॥अनि
धायावदायावदाय ध्रुवामभिघारयत्याप्यायताम्॥ध्रुवायाः प्रथ
मरूप्मीम्॥ॐ आप्यायतां ध्रुवा हविषा घृतेन यज्ञे यज्ञं प्रति दे
वयद्भ्यः॥सूर्याया ऊधो अदित्या उपस्थ उरुधारा पृथिवी यज्ञे
अस्मिन्॥२॥३॥४॥ पंचमो ध्रुवायां प्रक्षेपः॥अतिक्रम्याश्रा
व्यांहावतीग्निं यजेति॥ओ ३ श्रा ३ वय॥अस्तु श्रौ ३ षट्॥अग्निं य
ज॥ये ३ यजामहेऽग्निं जुषाणोऽअग्निराज्यस्य वेतु ३ वौषट्॥इद
मग्नये न मम॥सोमायानुब्रू३हि॥त्वं सोमासि सत्पतिस्त्वं राजोत

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥२७॥ वृत्रहा॥ त्वंभद्रो अस्मिक्रतोमऽ॥ ध्रुवायाःप्रथमस्तूष्णींइत्यादिपंच
मोध्रुवायांप्रक्षेपइत्यंतं॥ अतिक्रम्याश्राव्या हसोमंयजेति॥ ओ३
श्रा३वय॥ अस्तुश्रौ३षट्॥ सोमंयज॥ ये३यजामहेसोमंजुषाणः
सोमआज्यस्यहविषोव्वेतु३ वौ३षट्॥ इदंसोमायनमम॥ समिद्ध
तमेहविर्भ्यांचपुरोडाशावंतरेणाग्नीषोमाउपांशुयाज्यस्थाविष्णु
र्वामावास्यायां ऐंद्रोमाम्नानात्॥ अग्नयेनुब्रू३हि॥ अग्निर्मूर्धादि
वः ककुत्पतिः पृथिव्याः अयं॥ अपांरेतांसिजिन्वतोऽम्॥ ॥२७॥
स्रुवेणस्थालीतःउपस्तारः॥ अग्निपुरोडाशस्यमध्यात्पूर्वार्द्धाद्विर

वदानग्रहणं॥ पंचावत्तीनां पश्चार्द्धात्तृतीयं॥ प्रत्युपस्तारः॥ क्षता
भ्यंगः॥ अतिक्रम्याश्राव्याहाग्निंयजेति॥ ओ३श्रा३वय॥ अस्तु
श्रौ३षट्॥ अग्निंयज॥ ये३यजामहेऽग्निंभुवोयज्ञस्यरजसश्चने
तायत्रा नियुद्भिः सचसे शिवाभिः॥ दिविमूर्धानंदधिषेस्वर्षां जि
ह्वामग्नेचकृषेहव्यवाहाम्३ वौ३षट्॥ इदमग्नयेनमम॥ उपांशु॥
अग्नीषोमाभ्यां॥ उच्चैः॥ अनुब्रू३हि॥ उपांशु॥ अग्नीषोमाविमंऽ
सुमेशृणुतंवृषणा हवम्॥ प्रतिसूक्तानिहर्यतंभवतंदाशुषेमयः
॥उच्चैः॥ ॐ॥ ध्रुवायाःप्रथमस्तूष्णीमित्यादिपंचमोध्रुवायांप्रक्षेप

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

संग्राहक – नारायण वि. भानोसे
८८७, नासिक.

॥१॥ ॥ श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीयज्ञपुरुषायनमः ॥ अथ दर्शपौर्णमासेष्टि
लिख्यते ॥ दर्शपौर्णमासप्रारंभनिमित्तंप्रथमायांपौर्णिमायांगणे
शपूजनादिनान्दीश्राद्धान्तंकृत्वाप्रथममन्वारंभणीयेष्टिः कार्या
ततः पौर्णमासेष्टिः ततश्चामावास्यायांदर्शेष्टिः ॥ नित्यानांसकृ
दारंभे काम्यानांचपुनः पुनः ॥ सोमसौत्रामणीवर्जमन्वारंभणमि
ष्यत ॥ इति दर्शपौर्णमासयागस्य निमित्तत्वात्तदारंभेवश्यकीअ
न्वारंभणीयेष्टिः ॥ दर्शपौर्णमासेष्टिः प्रारंभः ॥ आचम्य ॥
प्राणानायम्य ॥ देशकालौस्मृत्वा ॥ अद्यः शुभपुण्यतिथौ ॥ ॥१॥

वेदोपासक-नारायण वि भानोसे
८८७, रविवार कारंजा, नासिक-१

॥ ॐ तत्सत्परमेश्वरप्रीत्यर्थे दर्शपौर्णमासाभ्यामहं यक्ष्ये ॥ तत्रपौर्णमा
सेष्ट्याहं यक्ष्ये ॥ संकल्प्योद्धरणम् ॥ पंचभूसंस्काराः ॥ दर्भैः परिस
मुह्य ॥ गोमयेनोपलिप्य ॥ वज्रेणोल्लिख्य ॥ अनामिकांगुष्ठेनोद्धृत्य
॥ उदकेनाभ्युक्ष्य ॥ कुशैराच्छाद्य ॥ अग्निविहरणम् ॥ पौर्णमासेष्ट्य
र्थं गार्हपत्यादाहवनीयमुद्धरामि ॥ अग्निमुपसमाधाय ॥ एवं द
क्षिणाग्नौअग्निंप्रतिष्ठाप्य यजमानस्यैकल्पिकपदार्थावधारणं
॥ अग्न्यन्वाधानमध्वर्युर्यजमानोवा ॥ तत्रममागे(?)पक्षः ॥ महाव्या
हृतिपक्षोवा ॥ तूष्णींवा ॥ अग्निमष्टाकपालेनपुरोडाशेन ॥ अग्नी

॥२८॥ इत्यंतं ॥ अतिक्रम्याश्राव्याहाग्नीषोमौ उपांशु यजेति ॥ ओ ३ श्रा ३
वय ॥ अस्तु श्रौ ३ षट् ॥ उपांशु ॥ अग्नीषोमौ ॥ उच्चैः ॥ यज ॥ ये ३
यजामहे ॥ उ० ॥ अग्नीषोमौ जुषाणावग्नीषोमावाज्यस्य व्यीतां ३ वौ
३ षट् ॥ इदं ॥ अग्नीषोमाभ्यां ॥ न मम ॥ अग्नीषोमाभ्यामनुब्रू ३ हि ॥
अग्नीषोमा सवेदसा सहूतीवनतं गिरः ॥ संदेवत्रा बभूवथो ३ म् ॥
स्रुवेण स्थालीतोपस्तारः ॥ अग्नीषोमीय पुरोडाशस्य मध्यात् पूर्वा
र्द्धाद् द्विरवदान ग्रहणं ॥ पंचावत्तीनां पश्चार्द्धात्तृतीयं ॥ प्रत्युपस्ता ॥२८॥
रः ॥ क्षताभ्यंगः ॥ अतिक्रम्याश्राव्याहाग्नीषोमौ यजेति ॥ ओ ३ श्रा

३ वय ॥ अस्तु श्रौ ३ षट् ॥ अग्नीषोमौ यज ॥ ये ३ यजामहेऽग्नीषोमौ
युवमेतानि दिवि रोचनान्यग्निश्च सोम सक्रतू अधत्तं ॥ युवꣳ सिं
धूꣳरभिशस्तेरवद्यादग्नीषोमावमुंचतं गृभीतां ३ वौ ३ षट् ॥ इद
मग्नीषोमाभ्यां न मम ॥ विराजौ संयाज्ये ॥ अग्नये स्विष्टकृते
नुब्रू ३ हि ॥ प्रेद्धो अग्ने दीदिहि पुरो नोऽजस्रया सूर्म्या यविष्ठ ॥
त्वाꣳ शश्वंत उपयंति वाजों ३ ॥ यावद्धविरुत्तरार्द्धात्स्विष्टकृतस्तत
एव होमो नाज्यादशेषात् ॥ असꣳसृष्टामाहुतिभिः स्विष्टकृदाहु
तिं जुहोति ॥ नातिदूरे नातिसमीपेन प्रधानाहुतीनामुपरि च ॥

Takshashila Project

॥२९॥ स्रुवेण स्थालीतोपस्तारः॥ द्वयोः पुरोडाशयोरुत्तरेर्धप्रदेशाद्वदानग्रहणं
एकप्रत्यवायश्च स्विष्टकृतो द्विश्चाभिघारणं॥ न क्षताभ्यंगः॥ अतिक्र
म्याश्राव्याऽग्निꣳ स्विष्टकृतं यजेति॥ ओ३ श्रा३वय॥ अस्तु श्रौ३षट्
॥ अग्निꣳ स्विष्टकृतं यज॥ ये३ यजामहे ऽग्निꣳ स्विष्टकृतमयाडग्नि
रग्नेः प्रियाधामान्ययाट् सोमस्य प्रिया धामान्ययाडग्नेः प्रियाधा
मान्ययाट्॥ उपांशु॥ अग्नीषोमयोः॥ [illegible] प्रियाधामान्ययाडग्नी
षोमयोः प्रिया धामान्ययाट् देवानामाज्यपानां प्रियाधामानि यक्ष ॥२९॥
दग्ने र्होतुः प्रियाधामानि यक्षत्स्वं महिमानमायजतामेज्या इषः कृणोतु

सो अध्वरा जातवेदा जुषतां ३ हविरिमो अग्ने वीतं तमानि हव्या ज
स्नो वक्षि देवतातिमच्छ॥ प्रतिनई३ सुरभीणि व्यंतु वौषट्॥ इदम
ग्नये स्विष्टकृते न मम॥ स्विष्टकृतो रुद्रियत्वादध्वर्युं विना॥ सर्वे
षामुदकोपस्पर्शः॥ निधाय स्रुचौ॥ संचरमभ्युक्ष्य॥ प्राशित्रम
वद्यति॥ यवमात्रं पिप्पलमात्रं वा॥ अ[illegible]र आज्यमुभयतो
वा॥ आग्नेयाद्धा भागाश्च॥ अध्वर्युः संचरेण ब्रह्मणे प्रदाय॥ पू
र्वेणैके॥ मित्रस्य त्वा चक्षुषा प्रतीक्ष ३ इति प्राशित्रं प्रतीक्षते॥ ॐ
मित्रस्य त्वा चक्षुषा प्रतीक्षे॥ देवस्य त्वेति प्रतिगृह्णाति॥ ॐ देव०

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

।।३०।। भ्यां ॥ प्रतिगृह्णामि ॥ अन्वेचेत्याभाति ।पुनरादायदेवस्येत्यनामि
कांगुष्ठाभ्यामिति ॥ ॐ देवस्यत्वा॰ आददे ॥ अग्निष्ट्वेतिप्राभाति दंतै
रनुपस्पृशन् ॥ ॐ अग्नेष्ट्वास्येन प्राश्नामि ॥ प्रक्षाल्य पात्रं ॥ नाभिमा
लभते वा अप्स्वंतरिति ॥ ॐ वा॰ अप्स्वंतर्देवतास्ताः इदं शमयंतु
स्वाहा कृतं जठरमिंद्रस्य गच्छ घसिनामेमासंपृक्थ्या॰ ॐ र्ध्वं मे नाभेः
सीदेंद्रस्यत्वा जठरे सादयामि ॥ अप उपस्पृश्य ॥ इडोपस्ता
रः ॥ इडां पंचावत्तां करोति ॥ दक्षिणतः ॥ मध्याच्च ॥ यावद्धविः ॥ ।।३०।।
स्विष्टकृद्वदाज्यं ॥ षडवत्तं भागो ब्रह्मभागो यजमानभागः ॥ य

जमानभागं पूर्वार्द्धो द्वीर्घं प्रशीर्षं पुरस्तात् [illegible]मात्राः करोति ॥ इडा
[illegible]॰ होत्रे प्रदाय ॥ अविरच्छजं दक्षिणतः करोति ॥ इडां प्रतिगृह्य ।ऐडे
नाज्येन होतुः प्रदेशिन्यां रंगुलेः मध्यमाया उत्तरे पर्वणी॰ अनक्ति ॥ ॐ
मनसस्पतिनातिहुतस्याश्नामीषप्राणाय ॥ ॐ वाचस्पतिनातेहु
तस्यास्या[illegible]म्यूर्जउदानाय ॥ अवजिघ्रत्येके ॥ अवांतरेडामाद
धाति पूर्ववत् ॥ पंचावत्तां पुरोडाशावदाय ॥ ग॰ ॥ द्वि॰ ॥ वृ॰ ॥ च॰ ॥ पं॰ ॥
इडां च प्रतिगृह्यांगुलिभिरमुष्टिकृताभिर्मुखमात्रे धारयन् ॥ सर्वे
न्वारभन्ते ॥ [illegible]हुरुपांशु ॥ अवांतरेडोपव्हानं ॥ उपहूत॰ रथंतरं
र

Takshashila Project

॥३१॥ सह पृथिव्योपमा॑ऽ२॰ रथंतरं२॰ सह पृथिव्यांह्वयतामुपह्वलंवामदेव्य२॰ स
हांतरिक्षेणोपमांवामदेव्यं२॰ सहांतरिक्षेणह्वयतामुपह्वलंबृहत्सत्स
हदिवोपमांबृहत्सहदिवाह्वयतामुपह्वतागावः सहर्षभा उपमांगावः
सहर्षभाह्वयंतामुपह्वता सप्तहोत्रासौम्येनाध्वरेणोपमा२॰ सप्तहो
त्रासौम्येनाध्वरेणह्वयतामुपह्वलेऽऽतनुरिरूपमामिडा तनुरिर्ह्वं
यतामुपह्वतः सखाभक्षोपमा२॰ सखाभक्षोह्वयतामुपह्वत२॰ ह्वे
ऽपमा२॰ ह्वेह्वयतामुपह्वतोऽग्निरुपह्वतः ॥ उच्चैरिडोपह्वानं ॥ च
तुःकृत्वा विरमेत् ॥ इडोपहूतो पहूतेडोपो ऽ अस्माँ ऽआह्वयता ॥३१॥

मिडोपहूता ॥ इडोपहूतेत्युच्यमाने ॥ आग्नेयं बर्हिषदं करोति अध्नपि
न्वस्वेति ॥ ॐ अध्नपिन्वस्वायुर्मे धुक्ष्व प्रजां धुक्ष्व पशून्मे धुक्ष्व ब्रह्म मे धु
क्ष्व क्षत्रं मे धुक्ष्व विशो मे धुक्ष्व यो ऽ स्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मस्तस्य प्र
जया पशुभिराप्यायस्व ॥ तं चतुर्धा कृत्वा ॥ बर्हिः ऋत्विग्भ्यः आ
दिशति ॥ इदं ब्रह्मणः ॥ इदं२॰ होतुः ॥ इदमध्वर्योः ॥ इदमग्नीधः ॥
प्राग्दक्षिणपश्चिमोत्तरान् ॥ एकैकं नाम दधाति ॥ अपसव्यं ॥ अत्र पि
तरऽइति यजमानो सस्वरं जपति ॥ ॐ अत्र पितरो मादयध्वं यथा
भागमावृषायध्वम् ॥ विस्टज्यामीमदंतेति ॥ ॐ अमीमदंत पित

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥३२॥ रोषयथाभागमार्त्वेषां इषत् ॥ सव्यं ॥ उद० ॥ एकैक माहरति ॥ इदं ब्रह्मणे ॥
इदं होत्रे ॥ इदमध्वर्यवे ॥ इदमग्नीधे ॥ मानवी घृतपदी मैत्रावरुणी ब्रह्म देवकृतोपहूतोपहूता दैव्याः अध्वर्यव उपहूता मनुष्याः ॥
य इमं यज्ञमवान्ये च यज्ञपतिं वर्धानुपहूते द्यावापृथिवी पूर्वजे ऋतावरी देवी देवपुत्रे ॥ उपहूतोऽयं यजमान उत्तरस्यां देवयज्यायामुपहूतो भूयसि हविष्करणमुपहूतो देवा मा इदं हविर्जुषंतामिति
तस्मिन्नुपहूतः ॥ उपहूतोऽयं यजमान उत्तरस्यां देवयज्यायामि
त्याद्याशास्तेऽमयीदमित्याशीः प्रतिगृह्य मंत्रं यजमानो जपति ॥ ॥३२॥

ॐ मयीदमिंद्र इंद्रियं दधात्वस्मान्रायो मघवानः सचंतां ॥ अस्माकं संत्वाशिषः सत्या नः संत्वाशिषः ॥ उपहूतां प्राश्नंति यज्ञो यजमानश्च ॥ होतुरवान्तरेडाभक्षणं ॥ ततः सर्वेषां चतुर्धाकरणभागप्राशनं ॥ ततोऽग्नीधः आचमनपूर्वकं भागद्वयप्राशने प्रतिमंत्रं ॥ ॐ उपहूता पृथिवी मातोप मां पृथिवी माता ह्वयतामग्निराग्नीध्रात्स्वाहा ॥ ॐ उपहूतो द्यौष्पितोप मां द्यौष्पिता ह्वयतामग्निराग्नीध्रात्स्वाहा ॥ तत उपहूता मिडा स्तम्भं विभज्य ॥ प्राश्नंत्युक्त्वा ऋत्विजो यजमानाः ॥ पवित्रयोर्मार्जयंन्त

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥३२॥ रीषयाभागमानृषां इषत ॥ सव्यं ॥ उद० ॥ एकैक माहरति ॥ इदं ब्रह्मणे ॥
इदं॰ होत्रे ॥ इदमध्वर्यवे ॥ इदमग्नीधे ॥ मानवी घृतपद्युत मैत्राव
रुणी ब्रह्मा देवकृतोपहूतोपहूता दैव्याः अध्वर्यव उपहूता मनुष्याः ॥
यः इमं यज्ञमवान्ये च यज्ञपतिं वर्द्धानुपहूते द्यावापृथिवी पूर्वजे ऋ
तावरी देवी देवपुत्रे ॥ उपहूतोयं यजमान उत्तरस्यां देवयज्याया
मुपहूतो भूयसि हविष्करणमुपहूतो दिव्याम॰ इदं॰ हविर्जुषंतामिति
तस्मिन्नुपहूतः ॥ उपहूतोयं यजमान उत्तरस्यां देवयज्यायामि
त्याद्याशास्ते नमयीदमित्याशीः प्रतिग्रह मंत्र यजमानो जपति ॥ ॥३२॥

ॐ मयीदमिंद्र इंद्रियं दधात्वस्मान्रायो मघवानः सचंतां ॥ अ
स्माकं॰ संत्वाशिषः सत्यानः संत्वाशिषः ॥ उपहूतां प्राश्नंति यु
क्तां यजमानश्च ॥ होतुरवान्तरेप्र भक्षणं ॥ ततः सर्वेषां चतुर्द्धा
करण भाग प्राशनं ॥ ततोग्नीधः आचमनपूर्वकं भागद्वय प्राश
ने प्रतिमंत्रं ॥ ॐ उपहूता पृथिवी मातोप मां पृथिवी माता ह्वय
तामग्निराग्नीध्रात् स्वाहा ॥ ॐ उपहूतो द्यौष्पितोप मां द्यौष्पि
ता ह्वयतामग्निराग्नीध्रात् स्वाहा ॥ तत उअ पहूतामिडा समंबि
भज्य ॥ प्राश्नंत्युक्ता ऋत्विजो यजमानाः ॥ पवित्रयोर्मार्जयंत्न

Takshashila Project

॥३३॥ अपरेण वेदिं॰ सुमित्रियान इति ॥ ॐ सुमित्रियान आप ओषधयः सं
तु ॥ यजमानस्य प्राणापानौ पातमिति प्रस्तरे लेपं करोति ॥ ॐ यजमा
नस्य प्राणापानौ पातं ॥ तूष्णीं वा ॥ अत्र वा ब्रह्मा प्राश्नाति ॥ भागम
स्मै परिहरन्ति ॥ अन्वभागं ब्रह्मणे ॥ अप्रोषिते यजमाने ॥ यजमान
भागं यजमानाय ॥ अध्वर्युरन्वाहार्यमभिघार्य ॥ उदग्उद्वास्य ॥
अंतरा ब्रह्म यजमानो हृत्वा ॥ वेद्यां निधायालभते ॥ ॐ प्रजापतेर्भा
गोऽस्यूर्जस्वान्पयस्वान्प्राणापानौ मे पाहि समानव्यानौ मे पाहि उदा
नव्यानौ मे पाह्यक्षितोऽस्यक्षित्यै त्वा मा मे क्षेष्ठा अमुत्रामु ॥३३॥

ष्मिंल्लोक इह च ॥ अस्मात् पौर्णमासेष्टेः समृध्यर्थं अयमन्वाहार्यो द
क्षिणा ब्रह्मादि ऋत्विग्भ्यः समविभागेनाहं संप्रददे ॥ ब्रह्मन् तु
भ्यं भागः स प्रतिगृह्यतां ॥ होतस्तुभ्यं भागः स प्रतिगृह्यतां ॥
अध्वर्यो तुभ्यं भागः स प्रतिगृह्यतां ॥ आग्नीध्र तुभ्यं भागः स प्रति
गृह्यतां ॥ सर्वेषां प्रतिगृह्णामि इति प्रतिवचनं ॥ सर्वेषां प्रस
र्वत्र दानप्रतिग्रहे मंत्रः ॥ सप्तदिक्किंचित्कृत्वा ततः प्रतिगृह्णा
ति ॥ ॐ द्यौस्त्वा ददातु पृथिवी त्वा प्रतिगृह्णातु ॥ इति पारस्करः
॥ कोदादित्यन्यत् ॥ गोवासोऽश्वेभ्यश्चान्यमपौदनं तिलक

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥३४॥ माषादिइच्छतोमंत्र वचनं ॥ इति कात्यायनः ॥ ॐ कोदात्कस्मा
ऽअदात्कामोदात्कामायादात् ॥ कामोदाताकामः प्रतिग्र
हीताकामैतत्ते ॥ अथयद्योदनेंलभेतेन लभतिगृह्य योस्ये
तितस्य हिः प्राश्ना ब्रम्हत्वा ऽश्नातु ब्रम्हात्वा प्राश्नातु ॥ इतिपार
स्करः ॥ ॐ ब्रम्हात्वा ऽश्नातु ॥१॥ ॐ ब्रम्हात्वा प्राश्नातु ॥२॥ अथ
मन्वाहार्योः परिक्रयार्थः ॥ तत ऋपक्वान्नोपहारतादर्येगपिदा
न समनंतरं भक्षणं न भवति ॥ चतुर्धाकरणेतु द्रव्यसंस्का ॥३४॥
रात्पक्वान्नोपहरतादर्थ्याच्चानंतरमेव भक्षणं ॥ इतिकर्कः ॥

॥ आवहनीयसमस्योन्मुके ॥ अनुयाजार्थं २ २ परिशेषितं
॥ समिधमादायाह ॥ ब्रम्हन्प्रस्थास्यामि ॥ इति ब्रम्हाणं ॥ स
मिधमादायाग्निमग्नीत्संमृड्ढीत्यग्नीधं ॥ समर्पयत्यग्नीधे
समिधमध्वर्युः ॥ एतंत इति समिदा मंत्रितो ब्रम्हा प्रसौति ॥
ॐ एतंते देवसवितर्यज्ञंप्राहुर्बृहस्पतये ब्रम्हणे ॥ तेन यज्ञ
मवतेन यज्ञपतिंतेनमामव ॥१॥ ॐ मनोज्योतिर्जुषतामा
ज्यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमिमं तनोत्वरिष्टं यज्ञꣳ समिमं दधातु
॥ विश्वे देवासऽइहमादयन्ताम् ॥ प्रतिष्ठ ॥ तिश्रूयाह्यानवा ॥ ओं २

Takshashila Project

।३५।। प्रतिष्ठ ।।२।। आग्नीदाउवनीयेसमिदमादधाति ।। तामेषानइ
ति होतानुमंत्रयते ।। होतर्यजानति यजमानः ।। ॐ एषाते
अग्ने समित्तया वर्द्धस्वचाचप्यायस्व ।। वर्द्धिषीमहिचव
यमाचप्यासिषीमहि ।।१।। संमार्ष्टि पूर्ववदपरिक्रामं॰
सकृत्सकृत्सस्टवां॰ समिति ।। ॐ अग्नेव्वा यजि ह्वाजन्त्वा
सस्टवां॰ संबाजजितं॰ संमार्ज्मि ।।१।। सकृनूष्णीमुपरी
।। ब्रह्मानुज्ञातोऽनुयाजै स्त्रि भिश्चरत्यौपभृतं॰ समानीय ।।
अतिक्रम्याश्राव्याह देवान्यजेति ।। एकस्म द्धवः सन्नातीचो ।।३५।।

जुहोति ।। नप्रत्यनुयाजं प्रत्याग अपसरति ।। अथानुयाजाः ।। ओ३ श्रा
३ वय ।। अस्तु श्रौ ३ षट् ।। देवान्यज ।। देवंबर्हिर्वसुवने व्वसुधेयस्य व्वेतु
३ व्वौ ३ षट् ।। इदं देवाय बर्हिषेनमम ।।१।। ओ३ श्रा ३ वय ।। अस्तु श्रौ ३
षट् ।। यज ।। देवोनराशं॰ सोवसुवने व्वसुधेयस्य व्वेतु ३ व्वौ ३ षट् ।।
इदं देवाय नराशं॰ सायनमम ।।२।। ओ ३ श्रा ३ वय ।। अस्तु श्रौ ३
षट् ।। यज ।। देवो अग्निः स्विष्टकृत्सु द्रविणा मन्द्रः कविः सत्यमन्
मायजी होता होतुर्होतु रायजीयानग्ने यान्देवानयाड्या२ अपिप्रे
र्ये ते होऽत्रे अमत्सत ।। तां॰ सस्सनुषीं॰ होत्रान्देवंगमां दिविदेवेषु

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥३६॥ यज्ञमेरयेमर्द्र. स्विष्टकृच्चाग्ने होताभूर्वसुवने वसुधेयस्य नमोवाके
वीही ३ वौ ३ षट्॥ इदं देवा याग्नये स्विष्टकृते नमम॥३॥ यजतिस्था
नादेत्य॥ जुहोतिस्थाने उपविश्य॥ चतुर्थं. समानीय प्राचींधारानु
याजाहुतिं जुहोति॥ ॐ देवेभ्यः स्वाहा॥ इदं देवेभ्यो नमम॥ अभिचा
रिकमनुयाजानुमंत्रणं॥ अभिचारन्ननुयाजामंत्रणमशन्यमुं
जहि शादिन्यमुंजह्युल्कुष्यमुंजहीति॥ ॐ अशन्यमुंजहि॥ इति प्रथ
मानुमंत्रणं॥ ॐ शादिमुंजहि॥ इति द्वितीयानुमंत्रणं॥ ॐ उल्कु
ष्यमुंजहि॥ इति तृतीयानुमंत्रणं॥ एवं प्रवृत्तौ समं विभजेत॥ स्व ॥३६॥

स्थानात्येन वोपायितात्॥ इत्याभिचारिक मनुयाजानुमंत्रणं॥
अथ स्रुग्व्यूहनं॥ एत्य जुहूपभृतो व्यूहत्यग्नीषोमयोरिति जुहूं
प्राचीन्दक्षिणेनोत्तानेन अध्वर्युर्वानूज्जयत्वयं यजमानो व्या
जस्येनमिति पूर्वे॥ ॐ अग्नेरग्नीषोमयोरुज्जितिमनूज्जयत्वयं रग्नीषोमयो
यजमानो व्याजस्यैनं प्रसवेन प्रोहामि॥१॥ ॐ अग्नीषोमौ तमि
तीतरेणेतरां नीचां प्रतीचीं यमयं यजमानो द्वेष्टि यश्चैनं द्वेष्टीत्यु
त्तरे॥ ॐ अग्निरग्नीषोमौ तमपनुदंतु यमयं यजमानो द्वेष्टि यश्चै षोमावेनं
नं द्वेष्टि व्याजस्यैनं प्रसवेनापोहामि॥ इत्यध्वर्युकर्तृकं व्यूहनं॥ अथ

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

सोमावंतराज्येनोपांशु ॥ अग्नीषोमावेकादशकपालेन पुरोडाशेन ॥ स
||२|| योहं यक्ष्ये ॥ ओवा ॥ श्रीरग्निर्यागः ॥ यजैर्वा ॥ उत्तमे काले व्रतोपा
यनं ॥ तत्राग्ने व्रतपते इदमहमिति वा ॥ येके च न नैकल्पिकपदार्था
स्ते ऋत्विक्प्रत्ययेन मया वधारिताः ॥ षट् समिधो गृहीत्वा ॥ ॐ म
माग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेंधानास्तन्वं पुषेम ॥ मह्यन्नमंतां प्र
दिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम ॥ आहवनीये समिधमा
दधाति ॥ तूष्णीं द्वितीयां ॥ एवमितरयोरग्न्योः ॥ महाव्याहृतिभि ||२||
र्वा प्राक् संस्थं ॥ तूष्णीं वा यथापूर्वं ॥ अतनिभाहं समैथुने वर्ज

येत् ॥ केशश्मश्रु वपनं वा शिखं ॥ अपराह्णे व्रतोपायनीयमश्नीत
सर्पिषा सुहितौ ॥ अन्यथा व्रतोपायनं ॥ सत्यवचनः ॥ कर्मांगमु
त्तरे सत्यवदनं ॥ वृक्षारण्योषधीनामश्नीयात् आहवनीयगृहे ३ ॥ अ
धो गार्हपत्यस्य वा ॥ स घोवा ॥ प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा ॥ ब्रह्माणं वृणीते
ऋत्विक्षं ॥ षडासनानि ॥ ब्रह्मयजमानयोः ॥ वर्णार्थमुपवेशनार्थं च ॥
प्रणीतापत्न्योश्च ॥ उदङ्मुखो यजमानः ॥ प्राङ्मुखं ब्रह्माणं ॥ दक्षि
णं जान्वालभ्य ॥ ॐ तत्सत्परमेश्वरप्रीत्यर्थे पौर्णमासेष्ट्याहं यक्ष्ये ॥
तत्र ॐ भूपते भुवनपते महतो भूतस्य पते ब्रह्माणं त्वा वृणीमहे ॥ वृ

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

।३७।। या यजमान कर्तृकं ।। इति वैकल्पिक कर्तृकं व्यूहनं ।। यजमानः स्वास
नादुत्थाऽध्वर्योः स्थाने उपविश्य व्यूहति ।। ॐ अग्ने रग्नीषोमयोरु
ज्जितिमनूज्जेषं वाजस्य मा प्रसवेन प्रोहामि ।।१।। ॐ अग्नि रग्नीषोमौ त
मपनुदतु योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मो वाजस्यैनं प्रसवेनापोहामि ।।२
।। यथादैवतमन्यत् ।। अभ्युक्षन् जुह्वा परिधीननक्ति यथापूर्वं वसुभ्यः
इति प्रतिमंत्रं ।। अभ्युक्षणं कार्यामि संबधात् जौ हवैं कार्यं ।। ॐ वसु
भ्यस्त्वाऽअनज्मि ।।१।। ॐ रुद्रेभ्यस्त्वाऽअनज्मि ।।२।। अरौ द्रलान्त्वादूक
स्पर्शः ।। ॐ आदित्येभ्यस्त्वाऽअनज्मि ।।३।। प्रथमं परिधिं गृहीत्वाऽश्वा ।।३७।।

।३९।। रणमाशास्ते सजातवनस्यामाशास्ते दिव्यं धामाशास्ते यदनेन हवि
षाऽऽस्ते तदस्यात् तदृध्यात्तदस्मै देवा रासन्तां तदग्निर्देवो देवेभ्यो वनुतां
वयमग्नेः परिमानुषाः ।। इष्टं च वित्तं चोभे चैनं द्यावापृथिवीऽअंह
सस्पातामिह गतिर्वामस्येदं च नमो देवेभ्यः ।। इति होतुः सूक्तवाकान्ते
ऽध्वर्युराहवनीये हस्तेन प्रस्तरं प्रागग्रमुदगग्रं वा प्रहरति ।। अदग्ध
प्रस्तरं हस्तेनैवाचरति भग्नाग्रमुपस्थमूहती त्यर्थः ।। नकाष्ठादिना ।। अग्नी
दाहानुप्रहरेति ।। ॐ अनुप्रहर ।। प्रास्य तृणं ।। चक्षुष्पा इत्यात्मान मा
लभते ।। ॐ चक्षुष्पा अग्नेऽसि चक्षुर्मे पाहि ।।उद०।। संवादशंयोर्वाकः ।।३९।।

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

॥३१॥ रणमाशास्ते सजातवनस्यामाशास्ते दिव्यंधामाशास्ते यदनेन हवि
षाऽऽस्ते तदस्यात दृध्यात्तदस्मै देवारासंतांत दग्निर्देवो देवेभ्योवनुतां
वयमग्नेः परिमानुषाः॥ इष्टंच वित्तंचोभे चैनंद्यावापृथिवीऽ अंहस
स्पातामिह गतिर्वामस्येदंच नमो देवेभ्यः॥ इति होतुः सूक्तवाकांते
ऽध्वर्युराहवनीये हस्तेन प्रस्तरं प्रागग्रमुदगग्रंवा प्रहरति॥ अदग्धे
प्रस्तरं हस्तेनैवाचरति अग्नौ प्रस्तमूहतीत्यर्थः॥ नकाष्ठादिना॥ अग्नी
दाहानुप्रहरेति॥ ॐ अनुप्रहर॥ प्रास्य तृणं॥ चक्षुष्पा इत्यात्मानमा
लभते॥ ॐ चक्षुष्पाऽ अग्नेसि चक्षुर्मे पाहि॥ उद०॥ संवादशंयोर्वाकः ॥३१॥

व्याह॥ ओ३ श्रा३वय॥ अस्तु श्रौ३षट्॥ ॐ इषितो दैव्या होतारो भद्रवाच्या
य प्रेषितो मानुषः सूक्तवाकाय सूक्ता ब्रू३हि॥ संजानाथामिति प्रस्तरा
दानं॥ ॐ संजानाथां द्यावापृथिवी मित्रावरुणौ त्वा वृष्ट्यावतां॥ विधृती
स्थाने कृत्वा॥ विधृत्योः स्थानमाहवनीयः॥ सर्वहविषां न दधिकरणत्वा
दिति कर्कः॥ अनक्ते न व्यंतु व्यय इति॥ प्रत्यंजनमंत्रः॥ [illegible] अग्रं जुह्वां॥
ॐ व्यंतु वयोक्तꣳ रिहाणाः॥ मध्यमुपभृति॥ ॐ व्यंतु वयोक्तꣳ रिहा
णाः॥ ॐ मूलं ध्रुवायां॥ ॐ व्यंतु वयोक्तꣳ रिहाणाः॥ मरुतामिति प्रस्तर
रं नीचैर्हृत्वा॥ ॐ मरुतां पृषतीर्गच्छ वशा पृश्निर्भूत्वा दिवं गच्छ ततोनो

Takshashila Project

॥३८॥ वृष्टिमाचार्य॥ तृणमादाय॥ सूक्तवाकान्ते प्रहरति॥ होता सूक्तवाकं प
ठति॥ ॐ इदं द्यावापृथिवी भद्रमभूदार्ध्म सूक्तवाकमुत नमोवाकमृध्या
स्म सूक्तोच्यमग्नेत्वऽ सूक्तवागसि॥ उपश्रुती दिवस्पृथिव्योः रोमन्व
तीतेऽस्मिन्यज्ञे यजमानद्यावापृथिवी स्तामऽ शंगवी जीवदानूऽ अत्रस्नूऽ
अप्रवेदेऽ उरुगव्यूतीऽ अभयंकृतौ॥ वृष्टिद्यावारीत्यापाशंभुवौ मयो
भुवाऽ ऊर्जस्वती च पयस्वती च सूपचरणा च स्वधिचरणा च तयोरा
विदि॥ अग्निरिदऽ हविरजुषतावीवृधत महोज्यायोऽकृत॥ सोम इ
दऽ हविरजुषतावीवृधत महोज्यायोऽकृत॥ इत्याज्यभागदेवतासंकीर्तनं ॥३८॥

॥ अग्निरिदऽ हविरजुषतावीवृधत महोज्यायोऽकृत॥ उपांशु॥ अग्नीषो
मौ॥ उच्चैः॥ इदऽ हविः॥ उपांशु॥ अजुषेतामवीवृधेतां॥ उच्चैः॥ महो
ज्यायः॥ उपांशु॥ आक्रातां॥ उच्चैः॥ अग्नीषोमाविदऽ हविरजुषेतामवीवृधे म
तां महोज्यायोऽक्रातां॥ इति प्रधान देवता संकीर्तनं॥ अग्निः स्विष्टकृदि
दऽ हविरजुषतावीवृधत महोज्यायोऽकृत॥ इति स्विष्टकृद्देवतासं
कीर्तनं॥ आस्यामृध्येद्धोत्रायां देवंगमायामाशास्तेऽ यं यजमानः॥ अ
मुकशर्मा श्री यजमानः॥ इति यजमानस्य नामग्रहणं॥ यदि नाम न विं
देत् यज्ञकाम इत्येव ब्रूयात्॥ उत्तरां देवयज्यामाशास्ते भूयो हविष्क

॥ देवा आज्यपा आज्यमजुषंतावीवृधंत महोज्यायोऽक्रत॥ ५ बोध.

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

।३१॥ रणमाशास्ते सजातवनस्यामाशास्ते दिव्यंधामाशास्ते यदनेन हवि
षाशास्ते तदस्यात दृध्यात्तदस्मै देवारासंतांत दग्निर्देवो देवेभ्योवनुतां
वयमग्नेः परिमानुषाः॥ इष्टं च वित्तं चोभे चैनंद्यावापृथिवीऽअंहसः
सस्पातामिह गतिर्व्वामस्येदं च नमो देवेभ्यः॥ इति होतुः सूक्तवाकांते
ऽध्वर्युराहवनीये हस्तेन प्रस्तरं प्रागग्रमुदगग्रं वा प्रहराति॥ अदग्ध
प्रस्तरं हस्तेनैवाचरति अग्नावुपस्तामूहतीत्यर्थः॥ नकाष्ठादिना॥ अग्नी
दाहानुप्रहरेति॥ ॐ अनुप्रहर॥ प्रास्य तृणं॥ चक्षुष्पाइत्यात्मान मा
लभते॥ ॐ चक्षुष्पाऽअग्ने सिच क्षुर्मे पाहि॥ उद०॥ संवाद शंयोर्वाकः ॥३१॥

श्रा
संवदस्वाद् नग्नीद गच्छश्रावय श्रौषट्॥ स्वगा दैव्या होतृभ्यः स्वस्तिर्मा
नुषेभ्यः शंयोर्ब्रूहि॥ इत्येषाद्धे० संवदस्वागच्छ श्रौषाडिन्त्यग्नीत् छेषमि
तरो ध्वर्युर्व्यत्यासंब्रूतः॥ संवदस्व॥ अगानग्नीत्॥ अगन्॥
श्रावय॥ श्रौषट्॥ स्वगा दैव्या होतृभ्यः स्वस्तिर्मानुषेभ्यः शं
योर्ब्रूहि॥ होता शंयोर्वाकं पठति॥ ॐ तच्छंयोरावृणीमहे गातुंय
ज्ञाय गातुं यज्ञपतये दैवीस्वस्तिरस्तु नः स्वस्तिर्मानुषेभ्यः॥ ऊर्ध्वं
जिगातु भेषजद्धे० शन्नोऽअस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे॥ इति शंयोर्वाकः
॥ अनयेति प्रादेशं वेदिश्रोणौ निदधाति होता॥ ॐ अनया॥ अध्व

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥४०॥ र्यु परिधीननुप्रहरति ध्रुवं परिधिमिति ॥ ॐ यं परिधिं पर्यधत्थाः अग्ने देव पणिभिर्गुह्यमानः ॥ तन्त एतमनु जोषं भराम्येष नेत्त्वदपचेतयातै
॥ इत्तरौ च युगपदग्नेः प्रियमिति ॥ ॐ अग्नेः प्रियं पाथोपीतम् ॥१॥
इति परिधि होमः ॥ अथ वैश्वदेवः संस्रवहोमः ॥ जुहूमुपभृतं च संगने कृत्वा उभे युगपदुद्गृह्णाति तूष्णीं ॥ द्वयोः ग्रहण विधान सामर्थ्यात् द्वाभ्यामपि ॥ स्रुचो प्रगृह्णाति स ध्रुवं स्रव भागा इति संस्रवां जुहोति ॥ ॐ सध्रुवं स्रव भागास्थेषा बृहन्तः प्रस्तरेष्ठाः परिधेया श्च देवाः ॥ इमां वाचमभि विश्वे गृणन्त आसद्यास्मिन्बर्हिषि मादयध्वं
मा ॥४०॥

स्वाहा व्वाट् ॥ इदं विश्वेभ्यो देवेभ्यो नमम ॥ घृताचीति धुरि निदधात्यन सिंचेत् ग्रहणध्रुवं स्मये पाप्त्यां चेत् ॥ ॐ घृताचीस्थो धुर्यौ पातं सुम्ने स्थः सुम्ने मा धत्तम् ॥ यज्ञनमश्च तत उपच यज्ञस्य शिवे संतिष्ठस्व स्विष्टि मे संतिष्ठस्व ॥ अथ पत्नी संयाजाः ॥ वेदं होता ॥ स्रुक् स्रुवमध्वर्युः ॥ आज्यस्थाली मग्नीत् ॥ आदाय ॥ पत्नी संयाजेभ्यो गार्हपत्यं गच्छंति ॥ तत्र अध्वर्युः गार्हपत्य दक्षिणाग्नी अंतरेण गत्वा पत्न्या अग्ने यजनित्वात् गार्हपत्यस्य दक्षिणत ईशानाभिमुख उपविशति ॥ गार्हपत्यस्य पश्चाद्धोता ऊर्ध्व जानुः ॥ तदुत्तरतोऽग्नी दक्षिणाभिमुखः

यज्ञनमश्च तः तेषं दिमालके

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥४१॥ त्येन सर्वे उपविशंति ॥ यजेतित्यादि सृष्ठो मेप्राप्ते वचनात् ॥ उपवि
श्य दक्षिणं जान्वाच्येनऽ सर्वत्रोपविष्ट होमेषु ॥ यजति सोमं त्वष्टारं
देवानांपत्नी रग्निं गृहपति मिति ॥ सर्वे ॥ उपांऽशु चरंति ॥ चरणशब्दैन
सर्वमुपांशु ॥ देवतान्यत्रोपांशु ॥ यस्मिन् मंद्रादयो न विज्ञायंते न स्वरो (मंद्रा)
न व्यंजनं केवलमेवोष्ठ चालनं आसोवात दुपांऽशु। इति होत्रकंपरिशिष्टं।
सोमायानुब्रूहि ॥ ॐ आप्यायस्व समेतुते विश्वतः सोमवृष्ण्य
म् ॥ भवा वाजस्य संगथेम् ॥१॥ स्थालीतोजुव्हां चतुर्गृहीतग्रहणं। ॥४२॥
॥ओ३ श्रावय ॥ अस्तु श्रौ३षट् ॥ सोमं यज ॥ ये३ यजामहे सोमं।

सन्ते पयांऽसि समुयंतु वाजाः सं वृष्ण्यान्यभिमातिषाहः ॥ आप्याय
मानो अमृताय सोम दिवि श्रवांऽस्युत्तमानि धिष्वा३ वौ३षट् ॥ इदं सो
मायनमम ॥ त्वष्ट्रेनु ब्रूहि ॥ इह त्वष्टारमग्रियं विश्वरूप मुपह्वये ॥ अ
स्मा स्माकमस्तु केवलो३म् ॥ ओ३ श्रा३वय ॥ अस्तु श्रौ३षट् ॥ त्वष्टारं यज
॥ ये३ यजामहे त्वष्टारं तन्नस्तुरीपमध पोषयित्नु देवत्वष्टर्वि रराण — वि
स्यस्व ॥ यतोवीरः कर्मण्यः सुदक्षो युक्तग्रावा जायते देवकामा३ वौ३
षट् ॥ इदं त्वष्ट्रे नमम ॥२॥ तृतीयेन धानं पुरस्तात् गार्हपत्यस्यप
त्न्यन्वारभतेऽध्वर्युं ॥ अनुवचनादि होमांतोऽन्वारंभः ॥ पत्न्या

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥४२॥ भावे येन केन चिदन्वारंभः कर्तव्यः॥ द्वितीया निर्देशादध्वर्यु संस्कारोयं
॥ अध्वर्यु ग्रहणाच्च नद्रव्यान्वारंभः॥ देवानां पत्नीभ्योनुब्रू ३ हि॥ दे
वानां पत्नी रुशतिरवंतु नः प्रावंतु नस्तुजये वाजसातये॥ याः पा
र्थिवासो या अपामपि व्रते तानो देवीः सुहवाः शर्म यच्छतो ३ म्॥ च
तुर्गृहीत ग्रहणं॥ ओ ३ श्रा ३ वय॥ अस्तु श्रौ ३ षट्॥ देवानां पत्नीर्यज॥
ये ३ यजामहे देवानां पत्नीरुत ग्ना व्यंतु देवपत्नीरिंद्राण्यग्नाय्यश्विनी
राट्॥ आरोदसी वरुणानी शृणोतु व्यंतु देवीर्य ऋतुर्जनीनां ३ वौ ३ ष
ट्॥ इदं देवानां पत्नीभ्यो नमम॥ ३॥ अंतर्धानमपनीय॥ अग्नये गृहपत ॥४२॥

येनुब्रू ३ हि॥ अग्निर्होता गृहपतिः स राजा विश्वा वेद जनिमा जातवेदाः
॥ देवानामुत यो मर्त्यानां यजिष्ठः स प्रयजतामृतावा ३ म्॥ चतुर्गृहीत ग्र
हणं॥ ओ ३ श्रा ३ वय॥ अस्तु श्रौ ३ षट्॥ अग्निं गृहपतिं यज॥ ये ३ य
जामहे अग्निं गृहपतिः हव्यवाडग्निरजरः पिता नो विभुर्विभावा सुदृ
शीको अस्मे॥ सुगार्हपत्याः समिषो दिदीह्यस्मद्रयक्सं मिमीहि श्र
वांसी ३ वौ ३ षट्॥ इदमग्नये गृहपतये नमम॥ ४॥ सर्वशेषं जुहुयात्॥
पूर्ववदिडां तमेव निपतं॥ शंय्वंतं भवति नवेति विकल्पः॥ स्रुचं भू
मौ निधाय॥ उपांश्वा स्थाल्याः स्रुवेण पंचकृत्व आज्यग्रहणं॥ होत्रे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥४३॥ प्रदानादिमार्जनांतमिडाकरणं पूर्ववत् ॥ तत्र दर्भैर्मार्जनमिति विशेषः
॥ ॐ उपहूत इ० ॥ उपहूतेयं पत्न्युत्तरस्यां देवयज्यायामुपहूताभूयसि
हविष्करण उपहूता देवा म इदं० हविर्जुषंता मिति तस्या नुपहूता ॥ इ
ति होतुर्विशेषः ॥ ततो गार्हपत्यस्योत्तर उपविश्य ॥ जुहूं स्रुवंच संप्रगृह्य ॥
उभाभ्यां पत्नीसंयाज संवस्रवहोमो स्रुक् स्रुवं प्रगृह्यात्यग्ने दब्धायावि
ति ॥ ॐ अग्ने दब्धायोऽशीततमपाहि माद्दिद्योः पाहि प्रसित्यै पाहि दुरिष्ट्यै
पाहि दुरद्मन्या अविषन्नः पितुं कृणु सुषदा योनौ स्वाहा स्वाहा ॥ इद ॥४३॥
मग्नये ऽयुदब्धायवेऽशीततमाय नमम ॥५॥ शंखेतेचेत् ॥ वेद

स्यैकतृणमपच्छिद्य ॥ तस्य अग्रं जुहां मध्यं स्रुवे मूलं स्थाल्यां ॥
ॐ व्यंतु वयोक्तं रिहाणाः ॥ इति मंत्रेणोक्त्वा ॥ अग्नौ दाह ॥ अनुप्र
हर ॥ प्रास्य तृणं ॥ चक्षुष्पा इत्यात्मानमालभते ॥ ॐ चक्षुष्पा ऽअग्ने
सि चक्षुर्मे पाहि ॥ उद ॥ संवाद शंयोर्वाकांतं ॥ पूर्ववत् ॥ नानयेति
प्रादेश निधानं ॥ शंख्यंतपक्षे ऽवसरे ऽदब्धाहुति संप्रदायः ॥ इति
पत्नीसंयाजाः ॥ अतीत्य निष्क्रम्यणं ॥ दक्षिणाग्नेरुत्तर उपविश्य ॥
सव्येनावृत्य दक्षिणाग्नौ सकृत् गृहीतेन जुहोत्यग्नय इति सरस्व
त्या इति च ॥ ॐ अग्नये संवेशपतये स्वाहा ॥ इदमग्नये संवेश

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥६६॥ पत्नयेनमम ॥१॥ पुनः सकृत् गृहीतेन ॥ ॐ सरस्वत्यै यशोभगि
न्यै स्वाहा ॥ इदं सरस्वत्यै यशोभगिन्यै न मम ॥२॥ दक्षिणाग्नावे
व पिष्टलेपं जुहोति ॥ ॐ उलूखले मुसले यच्च शूर्पे आशिश्लेष
दृषदि यत्कपाले ॥ उत्प्रुषो विप्रुषः संजुहोमि सत्याः संतु यजमान
स्य कामाः स्वाहा ॥ इदमग्नये न मम ॥ पत्नी वेदं प्रमुंचति वेदोसीति
॥ ॐ वेदोसि येन त्वं देव वेद देवेभ्यो वेदो भवस्तेन मह्यं वेदो भूयाः ॥ पत्ने
व प्रमुञ्चति योक्त्रं च प्रमा मुंचामीति ॥ ॐ प्र मा मुंचामि वरुणस्य
पाशा येन मा बध्ना त्सविता सुशेवः ॥ ऋतस्य योनौ सुकृतस्य ॥६६॥

लोके रिष्टां मा सह पत्या दधातु ॥ होता सर्वेषु समिधमादाय ॥
अग्निष्ठुत्यनिक्रमेण ॥ आहवनीये वा ॥ विस्रस्त वेदं ॥ स्तृणात्या
वेदेः ॥ समारभ्यानादध्वर्युं ॥ तदेऽ होता वेदेः स्तृणान्नेतीति कण्व
शतपथ इति श्रुते हौता ॥ पत्न्य संन्निधाने होतुर्वेदविमोकः ॥ पथे
तन्निष्क्रामेद्धोता ॥ आहवनीये समिधमादधाति ॥ धौर्व्यं समिष्ट
यजुर्जुहोतीदेवागा तु विदहनि ॥ उपविश्य जुहुयैव होम इति कर्कः
॥ तिष्ठन् ध्वयेव होम इति विद्यानाय मिश्राः ॥ ॐ देवा गातु विदो गा
तुं वित्वा गातुमित ॥ मनसस्पत इमं देव यज्ञं स्वाहा वाते धाः ॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥६५॥ ॥इदं वातायनमम॥ स्वाहाकुर्यान्न मंत्रांतेन चैव जुहुयाद्धविः॥
स्वाहाकारेण हुत्वाग्नौ पश्चान्मंत्रं समापयेदिति कर्कप्रदीपकात्
त्यायनः॥ जुहोति संबर्हिरिति॥ जुह्वैव सर्वं बर्हिर्होमः इति कर्क
दीपिका॥ ॐ संबर्हिरंक्ताᳪं हविषा घृतेन समादित्यैर्वसुभिः
संमरुद्भिः॥ समिंद्रो विश्वे देवेभिरंक्तां दिव्यं नभो गच्छतु यत्स्वा
हा॥ इदं दिव्यायनभसेनमम॥ संबर्हिर्बर्हिर्देवत्या इति उवटम
हीधर भाष्यकारौ कर्कदीपिका च॥ इदं बर्हिषेनमम॥ वेद्यां प्रणी ॥६५॥
तानिधाय॥ आहवनीय पूर्वेण परीत्य वेद्यां दक्षिणतः उदङ्

मुख उपविश्य॥ वेद्यां प्रणीतानिनयति परीत्य कस्त्वेति॥ ॐ कस्त्वा
विमुंचति सत्वा विमुंचति कस्मै त्वा विमुंचति तस्मै त्वा विमुंचति॥ पो
षायनिनयामि॥ एषवै पौर्णमासेष्टेरवभृथः॥ प्रथमेन मध्यमेन
पुरोडाश कपालेन कणान्तपास्य स्फ्युत्करे अधः कृष्णाजिनंᳪं रक्ष
सामिति॥ ॐ रक्षसां भागोसि॥ नात्रोदक स्पर्शः॥ ततः पूर्णपा
त्रमादाय॥ आहवनीय पूर्वेण परीत्य वेद्यां दक्षिणतः उदङ्मुख उप
विश्य संततं पूर्णपात्रं निनयति॥ निनीयमानं पूर्णपात्रोदकं
संततं यजमानोंजलिना प्रतिगृह्णाति संवर्चसेति॥ ॐ संवर्चसा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥४॥ च्च।उपांशु॥ॐ प्रणयय्यदं देवताद्ध्यीयत्वंनाकस्य पृष्ठे यष्यमानोस्तु॥
सप्तऋषीणाहि॰सुकृतांयत्रलोकस्तत्रेमंयज्ञं यजमानं च धेहि।उच्चैः॥
ॐ प्रणय॥ अनुज्ञात उत्तरेणाहवनीयहि॰ संप्रति निदधाति कस्त्वेति॥
ॐ कस्त्वा युनक्ति सत्वा युनक्ति कस्मैत्वा युनक्ति तस्मै त्वा युनक्ति॥नांत
रेणगच्छेयुः॥तृणैरग्नीन्परिस्तीर्य॥पुरस्तात्प्रथमम्॥ द्विशःपात्रा
णिसहि॰सादयति अपणस्य पश्चादुत्तरतोवा यजमानोवा॥सूर्पाग्नि
होत्रहवणि॥ स्फ्यःकपालं॥ शम्याकृष्णाजिनं॥उलूखलमुसलं॥ ॥४॥
दृषदुपलमर्थवच्च॥पात्रीपवित्रच्छेदनानिच॥पवित्रे उपवेषश्च॥

आज्यस्थाल्युपसर्जनीपात्रंच॥ कुशमुष्टिरन्वाहार्यपात्रंच॥ वेदितृण
मग्निश्च॥ स्रोकर्णं स्रुवश्च॥ जुहूरुपभृच्च॥ ध्रुवासंनहनावच्छा
दनानितृणानिच॥परिधयोविधृत्यौच॥ आज्यंपुरोडाशपा
त्र्यौच॥होतृषदनं॥पत्नीसदनं॥ औषधंप्राशित्रहरणंच॥अ
न्वाहार्यतंडुलांतर्धानकटश्च॥ याजुर्वेदिकहौत्रपक्षेएकासमि
त्॥पूर्णपात्रंच॥कर्मापवर्गपक्षेसमिच्च॥ इध्माबर्हिषोरुपक
ल्पनं॥षडवत्तंच॥ अपणस्य पश्चादनस्तिष्ठत्समंगि॥पात्र्यां
नास्प्योपहितायां तत्रौषधकरणं॥ कर्मणेवामितिशूर्पाग्निहोत्रहव

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥४६॥ पयसा संतनुभिरगन्महि मनसा सं॰ शिवेन॥ त्वष्टा सुदत्रो विदधातु रायो
नुमार्ष्टु तन्वो यद्विलिष्टम्॥ यजमानस्तूष्णीं मुखं विमृष्टे॥ अत
आरभ्य भागप्राशनांतं याजमानं कर्म॥ प्रागुदग्वा दक्षिणपादेन वि
ष्णुक्रमान् क्रमते दिवि विष्णुरिति॥ ॐ दिवि विष्णुर्व्यक्रंस्त
जागतेन छंदसा ततो निर्भक्तो योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः॥
॥१॥ ॐ अंतरिक्षे विष्णुर्व्यक्रंस्त त्रैष्टुभेन छंदसा ततो निर्भ
क्तो॰ द्विष्मः॥२॥ पृथिव्यां विष्णुर्व्यक्रंस्त गायत्रेण छंदसा त ॥४६॥
तो निर्भक्तो॰ द्विष्मः॥३॥ पृथिव्यामिति ऊर्ध्वो वा॥ अथवा॥ प्रथमं

अस्यै प्रतिष्ठाया इति वेदिभूमिं॥ ॐ अस्यै प्रतिष्ठाया निर्भक्तो योऽस्मान्॰ द्विष्मः॥२ यो

पृथिव्यामिति॥ द्वितीयं अंतरिक्षे विष्णुरिति॥ तृतीयं दिवि विष्णु
रिति॥ ततः स्वस्थाने उपविश्य अस्मादन्नादिति भागमेवेक्षते॥
ॐ अस्मादन्नान्निर्भक्तो योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः॥१॥ अगन्म स्वरि
ति प्राङीक्षते प्राचीं॥ ॐ अगन्म स्वः॥ संज्योतिषेत्याहवनीयमीक्ष
ते॥ ॐ संज्योतिषाभूम॥ स्वयंभूरिति सूर्यमेवेक्षते॥ ॐ स्वयंभूरसि
श्रेष्ठो रश्मिर्वर्चोदा असि वर्चो मे देहि॥ वर्चोदा इति यं कामं
कामयते॥ वर्चोदा असीत्यस्य स्थाने यं काममिच्छेत्॥ तद्वा
चि पदप्रयोगः॥ स यथा॥ गोदा असि गा मे देहि॥ धनदा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

।४७।। असि धनं मे देहि ।। पुत्रदाऽअसि पुत्रं मे देहि ।। इत्यादि ।। सूर्यस्येत्यावर्त
ते प्रदक्षिणं ।। ॐ सूर्यस्यावृतमन्वावर्ते ।। स्मार्तावर्तनपक्षेनेतरथावृ
त्तिः ।। श्रौतावर्तनपक्षेअवत्येव ।। गार्हपत्यमुपतिष्ठतेऽग्नेगृहप
~~तेति~~ तऽइति ।। ॐ अग्ने गृहपते सुगृहपतिस्त्वयाऽग्नेहं गृहपति
ना भूयासꣳ सुगृहपतिस्त्वं मयाऽग्ने गृहपतिना भूयाः ।। अ
स्थूरिणौ गार्हपत्यानि संतु शतꣳहिमाः ।। सूर्यस्येत्यावर्तते प्र
दक्षिणं ।। ॐ सूर्यस्यावृतमन्वावर्ते ।। गच्छति प्राङुरुविष्ण ।।४७।।
विति ततोसि तंतुरसीतिच ।। ॐ उरुविष्णो विक्रमस्वो

रुक्षयायनस्कृधि ।। घृतं घृतयोने पिब प्रप्रयज्ञपतिं तिर ।। ततोसि
तंतुरस्यनु मा तनु ~~अ~~ स्मिन्यज्ञे ~~स्म~~ स्यादꣳ साधुकृत्याया मस्मि
न्नन्नेऽस्मिल्लोके ।। इत्यंतेन मंत्रेण ।। इदं मेकर्मेदं वीर्यं पुत्रोनुसंत
नोति पुत्रस्य नामगृह्णाति ।। गच्छतीति कर्केदीपिका ।। उपवि
श्येति मिश्राः ।। ॐ इदं मे यंवीर्यं अमुकशर्मा पुत्रोनुसंतन
वत् ।। इत्येवं प्रतिपुत्रं मंत्रावृत्तिः ।। अविद्यमाने पुत्रे आत्म
नो नाम गृह्णाति प्रायमांतं ।। ॐ इदं मेऽयंवीर्यं अमुकशर्मा अहं
अनुसंतनानि ।। अथवा ।। नाम्ना स्थाने तंतवे त्वा ज्योतिषेवे

॥४८॥ त्वेतिवा ॥ ॐ इदं मे यं वीर्यं तं व्रतवत्या ज्योतिषे वेत्वा ऽनुसंततनयानि ॥
आहवनीयमुपतिष्ठेत तूष्णीं ॥ मंत्राभावात्कौकिर्वागुच्चारणप्रति
षेध इति कर्कः ॥ व्रतं विसृजते येनोपेयात् ॥ येन मंत्रेण व्रतं गृही
तं तेनैव मंत्रेण व्रतं विसृज्यते ॥ यथा ॥ अग्ने व्रतपते व्रतं
चरिष्यामीत्यनेन व्रतं गृहीतं चेत्तदा ॥ ॐ अग्ने व्रतपते व्रतमचारिषं
[illegible] इति व्रतविसर्गे मंत्रः ॥ यदि इदमहमनृतात्सत्यमुपैमि ॥
इति व्रतग्रहणमंत्रस्तदा ॥ ॐ इदमहं य एवास्मि सोऽस्मि ॥ ॥४८॥
इति व्रतविसर्गे मंत्रः ॥ संचरविमोकः ॥ संस्रवप्रपतिराशिषे

ति भागं प्राश्नाति ॥ ॐ संस्रवप्रपतिराशिषा ऽभ्युज्यताम् ॥ अ
ग्नौ कि स्वभागं आत्मना प्राश्नाति ॥ अध्वर्यु हस्तेनाच्छ रसा हवनी
ये यजमानभागं च प्रोषिते हुत्वा दस्नाति ॥ श्लोकि यवैरयो
श्च नित्यं ॥ नित्यं प्रोषितायोषितयोरित्यर्थः ॥ ॐ अहं त्वद
स्मि मदासि त्वमेतन्ममायं योनिस्तव योनिरसि ॥ ममैव
सन्ह्रियि देवेष्वधि पुत्रः पित्रे लोककृज्जातवेदः स्वाहा ॥ इदं
जातवेदसे न मम ॥ अध्वर्युर्यजमानं प्रति ब्राह्मणं तर्पयितवै ब्रू
या यज्ञमेवैतत्तर्पयति इति श्रुतेः ॥ ॐ ब्राह्मणं तर्पयितवै ॥ अस्त्याः

Takshashila Project

।४९।। पौर्णमासेष्टेः समृध्यर्थं श्रौतमेकं ब्राह्मणं भोजयिष्ये ॥ ब्राह्मणतर्प
णं यजमानस्य ॥ ब्राह्मणभोजनानंतरं ब्रह्मा स्वासनमप्यागम
न संचरेण प्रत्यागत्य कर्मापवर्गे आहवनीयसंनिधमाद्धा
ति जुहोत्युपतिष्ठते वा ॥ ॐ नमः कृताय कर्मणे अकृताय कर्म
णे नमः ॥ अयाज्यग्निं जातवेदा अंतरः पूर्वोऽस्मिन्निषद्य ॥ स
न्वन्० सनि० सुविमुचा विमुंचदेह्यस्मभ्यं द्रविणं जातवेदः
स्वाहा ॥ अथवा ॥ स्वास्थ्यां सकृद्गृहीतं उपावेश्य ॥ अनेन ॥४९॥
मंत्रेण जुहूं जुहोति ॥ इदं जातवेदसे न मम ॥ इति त्यागः ॥

॥ सर्हैष यज्ञ उवाच० तर्पयति ॥१॥ यत्कर्मणा० स्वाहा ॥२॥ चतुर्भिश्च०
तस्मै यज्ञात्मने नमः ॥ प्रमादात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेषु यत् ॥
स्मरणादेव तद्विष्णोः संपूर्णं स्यादिति श्रुतिः ॥३॥ काले वर्षतु पर्ज
न्यः पृथिवी सस्यशालिनी ॥ देशोयं क्षोभरहितो ब्राह्मणाः संतु
निर्भयाः ॥२॥ सर्वेपि सुखिनः संतु सर्वे संतु निरामयाः ॥ सर्वे
भद्राणि पश्यंतु मा कश्चिद्दुःखमाप्नुयात् ॥३॥ अपुत्राः पुत्रिणः
संतु पुत्रिणः संतु पौत्रिणः ॥ अधनाः सधनाः संतु जीवंतु श
रदां शतं ॥ अश्वत्थोयः शमीगर्भः स्तरस्य गर्भस्य योनिरेषु ॥

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥५०॥ रिपुगर्भस्य योगर्भस्तस्मै यज्ञात्मने नमः॥५॥ नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते
दक्षिणाग्नये ॥ नमऽआहवनीयाय महावेद्यै नमोनमः॥६॥
नमः सभ्यावसथ्याभ्यां भस्मोद्यापायते नमः॥ नर्यभस्मप
रंब्रह्म द्वयोर्मुक्ति प्रसाधनं ॥७॥ तयोरेकतरं सेव्यं संसार
भयनाशनं ॥ कांडद्वयोपपाद्याय कर्मब्रह्मस्वरूपिणे ॥ स्व
र्गापवर्गदात्रेच यज्ञेशाय नमोनमः॥८॥ इदं विष्णुः॥१॥
त्रीणिपदा०॥२॥ तद्विप्रासो०॥३॥ तद्विष्णोः॥४॥ अनेन यथाज्ञा ॥५०॥
नेन कृतेन पौर्णमासेष्ट्याख्येन कर्मणा भगवान् स्वर्गापवर्ग

वेदोपासक-नारायण वि भानोसे
८८७, रविवार कारंजा, नासिक-१

दाता यज्ञफलभोक्ता यज्ञो वै महाविष्णुः प्रीयतान्नमम।
ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ पुनस्त्वादित्या० यजमानस्यका
मः॥१॥ यन्मेच्छिद्रं०स्मातिः॥२॥ आ वाहनं०॥ह॥३॥
यस्यस्मृत्या० विष्णवे नमः॥ विष्णवे नमः॥ विष्णवे नमः॥
अविलंबेन, चातुर्मास्ययाजी, निरूढपशुयाजी, ज्योतिष्टो
मयाजी भव ॥ यागसमृध्यर्थं स्मार्तब्राह्मणभोजनं ॥ भूयसी
प्रदानं ॥ ॐ ॥ इति शुक्लयजुःशाखीय श्रौतकर्मकांडप्रदीपे
पौर्णमासेष्टी समाप्तिमगमत् ॥ नारायण विनायक भानुवंशेनालिख

वेदोपासक-नारायण वि भ ासे
८८७, रविवार कारंजा, नासिक-१

५१॥ ॥श्री॥ अथ दर्शेष्टिः॥ दर्शेष्टि द्व्यः पक्षएव ॥ न कदापि सद्यः पक्षः॥
तत्र क्रमः॥ पक्षांतकर्मनिर्वर्त्य वैश्वदेवं च साग्निकः॥ पिंडयज्ञं त
तः कुर्यात्ततोऽन्वाहार्यकं बुधः॥१॥ इति॥ अन्वाहार्यकं दर्शश्राद्धं
॥पूर्वाह्णो देवानां मध्यंदिनो मनुष्याणामपराह्णः पितृणामिति
शतपथश्रुतेः पिंडपितृयज्ञो दौपितृकर्मणि सर्वत्र आहिताग्नी
नामनाहिताग्नीनां निरग्निकानामपि सर्वेषां व्याजसनेयिनां मेधा
विभक्तस्यान्हस्तृतीयो भागोऽपराह्णः॥ नक्तदापिपंचधाविभागः ॥५१॥
॥ संकल्पः॥ ॐ तत्सत् परमेश्वरप्रीतये दर्शेष्ट्याऽहं यक्ष्ये॥

॥अग्निमष्टाकपालेन पुरोडाशेन ॥ विष्णुर्वा मावास्यायाहैन्द्रो वा
म्नानादित्यस्मिन्पक्षे ॥ विष्णुमाज्येन ॥ इंद्राग्नी द्वादशकपाले
न पुरोडाशेन ॥ पात्रासादने २० विंशतिकपालानि ॥ हविर्ग्रहे
॥ॐ देवस्यत्वा० अग्नये जुष्टं गृह्णामि॥ ॐ देवस्यत्वा०॥ इंद्रा
ग्निभ्यां जुष्टं गृह्णामि॥ प्रोक्षणे त्वा अधिकः॥ निर्देशः॥ ॐ
इदमग्नेः॥ ॐ इदमिंद्राग्न्योः॥ प्राणदानां अग्निं गच्छ॥
इंद्राग्नी गच्छ॥ देवता कथने॥ विष्णुरुपांशु॥ अन्यदुच्चैः॥
आवाहने॥ अग्निमग्न आवह॥ सोममावह॥ अग्निमावह

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥५२॥ वह॥ विष्णुं ॥उपां॥ आवह ॥उच्चैः॥ इंद्राग्नी आवह ॥ देवां आज्यपां
आवहेत्यादि ॥उत्तमे प्रयाजे॥ ये३यजामहे स्वाहाग्निं स्वाहा
सोमं स्वाहाग्निं स्वाहा ॥उपां॥ विष्णुं॥उच्चैः॥ स्वाहेंद्राग्नी स्वा
हा देवा आज्यपा० वौषट्॥ इदमग्नये सोमायाग्नये ॥ विष्णवे
॥इंद्राग्निभ्यां देवेभ्य आज्यपेभ्य इत्यादि॥ ध्रुवान्तं ताबाजभागौ॥
अग्नयेनुब्रू३हि॥ अग्निः प्रत्नेन मन्मना शुंभानस्तन्वं स्वाम्
॥कविर्विप्रेण वावृधे ३म्॥ सोमायानुब्रू३हि॥ सोम गीर्भिष्ट्वा
वयं वर्धयामो वचोविदः॥ सुमृळीको न आविशो ३म्॥पौर्ण ॥५२॥

मासवत् याज्ये॥ प्रधानयागे॥ अग्नयेनुब्रू३हि॥ अग्निर्मूर्धा०
जिन्वतो ३म्॥ अग्निं यज॥ ये३यजामहेग्निं मुनो० हां वौषट्॥
इदमग्नयेनमः॥ विष्णवे॥ अनुब्रू३हि॥ इदं विष्णु०रे॥ ३ॐ॥
ध्रुवाया आप्यायतन्मतु गृहीतं गृहीतं॥ विष्णुं॥ यज॥ ये३यजामहे
॥विष्णुं प्रातहि० विष्वा॥ वौ३षट्॥ इदं॥ विष्णवे॥ नमम॥ इंद्राग्नी
ऽ अवसागतमिति गीर्भिर्विप्रा प्रमतिमिच्छमान इति॥ इंद्राग्निभ्या
मनुब्रू३हि॥ इंद्राग्नी ऽ अवसागतमस्मभ्यं चर्षणीसहा
॥मानो दुः शंस० राऽईशत ३म्॥ इंद्राग्नी यज॥ ये३यजामहे

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥५३॥ इंद्राग्नी गीर्भिर्विप्रः प्रमतिमिच्छमान ईट्टे रयिं यशसं पूर्वभाजं ॥
इंद्राग्नी वृत्रहणा सुवज्रा प्रनो नव्येभिस्तिरतं देष्णैर्वौषट्
॥ इदमिंद्राग्निभ्यां न मम ॥ त्रिष्टुभा वृत्रघ्नौ संयाजे ॥ पिप्रीहि
देवाँ उशतो यविष्ठीत अग्ने अद्य व्विशो अध्वरस्येति ॥ अग्नये
स्विष्टकृतेनुब्रूहि ॥ पिप्रीहि देवाँ२ उशतो यविष्ठ विद्वाँ२ ऋतूँ२
ऋतुपते यजेह ॥ ये दैव्या ऋत्विजस्तेभिरग्ने त्वं होतॄणामस्याय
जिष्ठो३ मू ॥ अग्निं स्विष्टकृतं यज ॥ ये३ यजामहे अग्निं स्विष्टकृतम ॥५३॥
याडग्निरग्नेः प्रि० सोमस्य प्रि० अग्नेः प्रि० याट् ॥ विष्णोः ॥ प्रि०

संग्राहक – नारायण वि. भानोसे
८८७, नाशिक.

॥५४॥ इंद्राग्न्योः प्रि० देवानामाज्य० जुषतां० हविरग्ने अद्य भिशो अध्व
रस्य होतः पावक शोचे वेष्ट्वं हि यज्वा ॥ ऋता यजासि महिना वि यद्भूर्
व्याव्वह यविष्ठ या ते अद्य उव्वौषट् ॥ इदमग्नये स्विष्ट० ॥ व्यूहेन
अग्नेर्विष्णोरिंद्राग्न्योरु० प्रोक्षाणि ॥ अग्निर्विष्णुरिंद्राग्नी तनपतु दत्तुष० नाप्येम
जि ॥ ऋत्रुकुलाद्धे ॥ विष्णुः ॥ इदं हविः ॥ अजुषतावीवृधत ॥ महोज्यायः ॥ अक्रत ॥
इंद्राग्नी इदं हविर्जुषेतामवीवृधेतां महो ज्यायोक्रातां ॥ देवा आज्यपा इत्यादि ॥ शेषं
पौर्णमासवत् ॥ इति दर्शेष्टिः ॥ इति दर्शपौर्णमास प्रदीपः समाप्तः ॥ श्री ॥ ॥५४॥
नारायण विनायक भानोसे नाशिक शके १८६१ पौष शु० ७ बुधवार ॐ

ANB.

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

वेदोपासक-नारायण वि भानोसे
८८७, रविवार कारंजा, नासिक-१

संग्राहक – नारायण वि. भानोसे
८८७, नासिक.

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥५॥ भ्यादाय ॥ ॐ कर्मणे वां वेषाय वां आददे ॥ वाचं यच्छत्यध्वर्युः ॥ तयोरेव प्रत
पनं प्रत्युष्टं निष्टप्तमिति वा ॥ ॐ प्रत्युष्टꣳ रक्षः प्रत्युष्टा अरातयः ॥ उदकोपस्पर्शः
॥ गच्छत्युर्वन्तरिक्षमिति ॥ अपणस्य पश्चात् पात्रीन्यसि ॥ ॐ उर्वन्तरिक्षम
न्वेमि ॥ धुरीषारोहणानि पात्री विलेजपति ॥ सस्वरं मंत्रजपः ॥ ॐ धूरसि धूर्व
धूर्वन्तं धूर्व तं योऽस्मान्धूर्वति तं धूर्व यं वयं धूर्वामः ॥ देवानामसि वन्हितमꣳ स
स्नितमं पप्रितमं जुष्टतमं देवहूतमं ॥ अह्रुतमसि हविर्धानं दृꣳहस्व माह्वार्मा
ते यज्ञपतिर्ह्वार्षीत् ॥ ॐ विष्णुस्त्वाक्रमतां ॥ प्रेक्षत उरु वातायेति वि ॥५॥
स्मात् ॥ ॐ उरु वाताय भव ॥ अपहतमिति निरस्यत्यपन्य दविद्यमाने भिन्दरो

त् ॥ ॐ अपहतꣳ रक्षः ॥ उदकोपस्पर्शः ॥ यच्छं तामित्यालभते ॥ ॐ यच्छंतां पंच
॥ देवस्य त्वेति गृह्णात्याग्नेयं चतुरो मुष्टीन् ॥ ॐ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्वि
नोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ॥ ॐ अग्नये जुष्टं गृह्णामि ॥ प्रथमः ॥ द्विती
यः ॥ तृतीयः ॥ तूष्णीं चतुर्थं ॥ एवमग्नीषोमीयं ॥ यथा दैवतमन्यत् ॥ भूताय
त्वेति शेषाभिमर्शनं ॥ ॐ भूताय त्वा नारातये ॥ परिशेषयामि ॥ स्वरिति प्रा
ङीक्षते ॥ ॐ स्वरभिविख्येषम् ॥ दृꣳहन्तामित्युत्थानं ॥ ॐ दृꣳहन्तां दुर्याः
पृथिव्यां ॥ गच्छत्युर्वन्तरिक्षमिति ॥ ॐ उर्वन्तरिक्षमन्वेमि ॥ अपणस्य प
श्चात्सादयति पृथिव्यास्त्वेति ॥ ॐ पृथिव्यास्त्वा नाभौ सादयाम्यदि

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

।६।। त्वाउपस्थेऽग्नेर्हव्यꣳरक्ष ।। कुशौसमावप्रच्छीर्णाग्रावनंतरगर्भौकुशौच्छिनत्तिपवि
त्रेस्थइतित्रीन्वा ।। ॐ पवित्रेस्थोवैष्णव्यौ ।। हविर्ग्रहण्यामपः कृत्वा ।। ता
भ्यामुत्पुनातिसवितुर्वइति ।। ॐ सवितुर्वः प्रसवउत्पुनाम्यच्छिद्रेणपवि
त्रेणसूर्यस्यरश्मिभिः ।। तास्यानंतयोः ।। सव्येकृत्वा ।। दक्षिणेनोद्दिंगय-
ति देवीरापइति ।। ॐ देवीरापोऽअग्रेगुवोऽअग्रेपुवोऽग्रऽइममद्ययज्ञंन
यताग्रेयज्ञपतिꣳसुधातुंयज्ञपतिंदेवयुवम् ।। युष्माऽइन्द्रोवृणीतवृत्रतू
र्येयूयमिन्द्रमवृणीध्वंवृत्रतूर्ये ।। प्रोक्षितास्स्थेतितासांप्रोक्षणं ।। ॐ ।।६।।
प्रोक्षितास्थ ।। हविश्चाग्नयेत्वाग्नीषोमाभ्यांत्वेति यथादेवतमन्यान् ।।

।।अस्मन् हविः प्रोक्षिष्यामि ।। उपांशु ।। ॐ प्रोक्षयज्ञं देवता० ।। धेहि ।। उच्चैः ।। ॐ
प्रोक्ष ।। ॐ अग्नयेत्वाजुष्टंप्रोक्षामि ।। ॐ अग्नीषोमाभ्यांत्वाजुष्टंप्रोक्षामि यथादेवतमन्या
।। पात्राणि दैव्यायेति ।। ॐ दैव्यायकर्मणेशुंधध्वं देवयज्यायैयद्वोशुद्धाः
पराजघ्नुरिदंवस्तच्छुंधामि ।। आदौवत्सप्रोक्षणं ।। नभेवसव्योगृहीत्वा ।। कृ
ष्णाजिनोलूखलमुसलशम्याद्दृषदुपलशूर्पाण्युपवेषकपालानि ।। आज्यस्था
ल्यादियथासादितपात्राणांप्रोक्षणं ।। असंचरेप्रोक्षणीर्निधाय ।। शर्मासी
तिकृष्णाजिनादानं ।। ॐ शर्मासि ।। अपेत्यपात्रेभ्योवधूनोत्यवधूतमिति
।। ॐ अवधूतꣳरक्षोवधूताअरातयः ।। उदकोपस्पर्शः ।। प्रत्यग्रीवमा

Takshashila Project

॥७॥ स्तृणात्यदित्यास्त्वगिति ॥ ॐ अदित्यास्त्वगसिप्रतित्वादितिर्वेत्तु ॥ सव्या
शून्येनिदधात्युलूखलमद्रिरसिग्रावासीतिवा ॥ प्रतित्वेत्युभयोः ॥ ॐ
अद्रिरसिवानस्पत्यः प्रतित्वादित्यास्त्वग्वेत्तु ॥ ग्रावासिपृथुबुध्नः प्रति
त्वादित्यास्त्वग्वेत्तु ॥ इतिवा ॥ हविरावपत्यग्नेस्तनूरिति ॥ ॐ अग्नेस्तनू
रसिवाचोविसर्जनंदेववीतयेत्वागृह्णामि ॥ वाचंविसृजतेयजमानश्च ॥
यजमानस्यसस्वरंमंत्रजपः अध्वर्योश्च ॥ ॐ इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रे
धानिदधेपदम् ॥ समूढमस्यपांसुरे ॥ हविष्कृतावाग्नानाबीजेष्वंते ॥७॥
सामर्थ्यात् ॥ बृहद्ग्रावेतिमुसलमादत्ते ॥ ॐ बृहद्ग्रावासिवान

स्पत्यः ॥ सइदमित्यवदधाति ॥ ॐ सइदंदेवेभ्योहविः शमीष्वसुशमि
शमीष्व ॥ हविष्कृदेहीतित्रिराह्वयति ॥ ॐ हविष्कृदेहि हविष्कृदेहि ह
विष्कृदेहि ॥ अतः पत्न्यवहंत्यन्योवा दृषदुपले कुक्कु
टोसीतित्रिः शम्यया दिर्दृषदं सकृदुपलां ॥ ॐ कुक्कुटोसि मधुजिह्व
इषमूर्जमावदत्वयावयं संघातं संघातंजेष्म ॥३॥ अग्नीधस्तू
ष्णींकंडनं ॥ प्रथमः ॥ द्वितीयः ॥ तृतीयः ॥ वर्षवृद्धमसीतिशूर्पमादत्ते ॥ ॐ
वर्षवृद्धमसि ॥ प्रतित्वेतिहविरुद्वपति ॥ ॐ प्रतित्वावर्षवृद्धंवेत्तु ॥
परापूतमितिनिष्पुनाति ॥ ॐ परापूतंरक्षः परापूताअरातयः ॥३

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.

Takshashila Project

॥८॥ दर्भोपस्पर्शः॥ वायुर्व इति विविनक्ति॥ ॐ वायुर्वो विविनक्तु॥ तुषसमर्पणं
॥ तूष्णीं पुनः कंडनं॥ अपहतमितितुषान्निरस्यति॥ ॐ अपहतꣳ रक्षः
॥ उद०॥ देवो व इति पात्र्यामोप्याभिमंत्रयते॥ ॐ देवो वः सविता हिरण्य
पाणिः प्रतिगृभ्णात्वच्छिद्रेण पाणिना॥ त्रिः फलीकरणं॥ हविर्ग्रहणं॥
कंडनं॥३॥ शूर्पादानं॥ हविरुद्वपनं॥ निष्पवनं॥ उद०॥ विवेकीकरणं
॥ कणनिधानं॥ देवेभ्यः शुंधध्वं॥ देवेभ्यः शुंधध्वमित्येके फलीकृत्य कणा
न्निदधाति॥ पेषणोपधाने युगपत्॥ पेषणमध्वर्युः॥ उपधानमग्नी ॥८॥
त्॥ धृष्टिरसीत्युपवेषमादाय॥ ॐ धृष्टिरसि॥ अपाग्न इत्यंगारान्

माचः करोति॥ ॐ अपाग्ने अग्निमामादं जहि निष्क्रव्यादꣳ सेध॥ आ
देवयजं वहेत्यंगारमाहृत्य॥ ॐ आदेवयजं वह॥ कपालेनाबध्यादयति
ध्रुवमसीति॥ ध्रुवमसि पृथिवीं दृꣳह ब्रह्मवनि त्वा क्षत्रवनि सजातव
न्युपदधामि भ्रातृव्यस्य वधाय॥ सव्यां गुल्या शून्येंगारं निदधात्य
ग्ने ब्रह्मेति॥ ॐ अग्ने ब्रह्म गृभ्णीष्व॥ धरुणमिति पश्चात्॥ ॐ धरु
णमस्यंतरिक्षं दृꣳह ब्रह्मवनि त्वा० वधाय॥ ॐ अग्ने ब्रह्म गृभ्णीष्व॥ पु
रस्तात् धर्त्रमिति॥ ॐ धर्त्रमसि दिवं दृꣳह ब्रह्मवनि त्वा० वधाय॥ ॐ अग्ने
ब्रह्म गृभ्णीष्व॥ विश्वाभ्य इति दक्षिणतः॥ ॐ विश्वाभ्यस्त्वाशाभ्य उपदधा

Digitized by Vaidika Bharata/Suparna Trust, Maujpur, New Delhi.